

המזכפה

עתו שבועי

כל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 כתרין
לחצי שנה	3
לרבע	1.50

כאשכנז:

לשנה	7 כתרין
ביתר הארצות:	
לשנה 8 כתרין —	8.50 פראנק.

הארורה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראשו גליון
שני כתרין.

גליון בודד 12 הקר.

מכתבים בלתי הפשיים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרשם, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.

מחיר שני אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 17 Listopada 1905.

גליון מו.

הראשון, יש מרחשון תרס"ו.

(1) מכאן את רגום העמוק על ההרנות
האיומות המעוררות זועה, שנעשו ביהודים בערי
רוסיה הדרומית והתיכונה, אשר באחריותן חיב
לא רק ההמון הפרא והאכזרי, אשר מלא תאוותיו
השפלות ברצה ובשוד, כי אם גם פקודי המלכות,
אשר לא רק שהביטו במנוחה על מעשי הרשעה
והחמס, אלא גם עוררו בעצמם לעשותם;

(2) הם מכביחים לקרבנות הנקיים את
השתתפותם החמה באמת ובתמים מעמק לבותם
ומביעים את עצבונם על ממלכות התרבות, שלא
עשו מאומה למען אידיאלי האנושות, למען התרבות,
הרחמים והצדק, לעצוד בעד מעשי רשעה וחמס
כאלה, המעוררים פלצות או למצער למנוע, שלא
יוסיפו לשפוך דמי אחינו ולהשחית רבושם;

(3) הם מחליטים לעשות מעשה, לעזור את
משפחות הקרבנות האמללים.

נצחון החרות ברוסיה ותוצאותיו ליהודים.

עיני העולם כלו נשואית עזה לרוסיה,
שנעשתה היום למקום מאורעות היסטוריות, בכל
יום יתהוללו בה מקרים חדשים רבי-הערך, בכל
יום ויום תברא שם חתיכת היסטוריה. הנעשה
עתה ברוסיה עלול להביא שנויים עקריים לא רק
ברוסיה עצמה, כי גם מחוצה לה, כי רוח החפשי,
אשר התעורר שם, יעבור ויתפשט גם מחוץ
לגבולות רוסיה, ויאחז בכנפיו את כל עמי אירופה,

את בעלי-הכסף לשיר ורגנים לכבוד הבריאה המתעוררת,
והציונים והפרחים עם העלים מניעים ראשיהם בתפלת
לחש ורוחצים בספיר-הטל המופז בברק הבקר, באותה
שעה קמים שני אנשים מעל מפותיהם, מתאכזרים על
עיניהם הסגורות למחצה ואבריהם הכבדים וחפצים
עוד מנוחת-קט, רוחצים ומתלבשים לחצאים, חוטפים
את המפתח ורצים אל חנויותיהם. שם האחד פישל
ושם השני מישל. ברצם יכונו כל אחד את מבטו,
אם חנות רעהו איננה כבר פתוחה, ובלכו יחשוב:
"הוי מה נעימה שנה עוד לחצי-שעה, לוא ידעתי, כי
הוא לא יקדימיני לפתוח את החנות". ומאחרי שכל
אחד מפחד פן יפתח השני את חנותו קודם לו,
מקדימים הם את הפתיחה עד האפשרות הקיצונית.

כשהם שולחים את ידם לנוכח המזוזה מתבונן
פישל לבקש, שלא יכנסו קונים לחנותו של מישל ומתבונן
האחרון לבקש את ההפך. עינם אינה צרה בכל
החנויות שבעיר, ואינם שמים לב אליהם כלל, רק
איש את שכנו זוכר תמיד לרעה. ומלחמת-ההחרות
תדירה כין פישל ובין מישל. זה פוען שהוא הראשון,
אשר פתח חנות במקום הזה ובכך השני מסיג נכילו,
וזה פוען, כי פתח פתוח מצא וגם לו זכות-החיים.
אמנם את המענות האלה אין האחד שומע מפי רעהו,
כי מהוך בעם עצור כאו לשנאה, ואינם משוחחים
בלל. רק בצנעה בין איש לאשהו סובבות שיחות
כאלה. זה עשר שנים פישל כועס בפני אשהו: ראי

זה בשם התרבות, הצדק והישר, כי נבלה נעשתה
ברוסיה, אשר כמוה לא נשמעה ולא עלתה על
לב, ובכל זאת אמת היא, ששלטוני הערים
והפלכים לא רק התירו את כל הרצה והחועבות,
כי אם גם הסיתו את העם לעשותם ויתמכו בידו.
על כל היהודים, אשר בכל העולם, לצעוק
חמס על ממלכות התרבות, אשר זה כמה פעמים
התנהגו עם כל האנושות יחד בלי הבדל לאום
בשם התרבות. המשטר והצדק, כמו עם משפחה
אחת, הממלכות האלה חטאו עתה הטאה גדולה,
בהתרשלותן במקרה הזה נגד היהודים.

מן הרשעה והפראות האלה פונה מכמנו אל
האמללים הנקיים הרבים: לכמה חיים עולים כפורחת
הגיע שם קין נורא, כמה דם נקי נשפך, כמה
משפחות עשירות רשו ורעבו, כמה תקוות טובות
הונחו בארונות של מתים, כמה דמעות ותלאות,
כמה יללה ויאוש!

מכנים אנחנו כלנו את השכר הנורא ומשתתפים
באמת ובתמים בצרת אחינו-האמללים ומשפחותיהם.
לבטא את השתתפותנו נחושה לעזרתם, להקל
את עינים הקשה. נבונן ועדים ונראה אהבת אחים,
השתתפות בצער אחינו האמללים — במעשים.
מתוך הרגשות האלה אחלה את פני הנאספים
הנכבדים, להסכים להחלטה הזאת:
האזרחים היהודים, שהתאספו ביום 13 לחדש
נובמבר 1905 בהיכל המועצה של קהלת היהודים
בקרואקא:

הראשים י'דודן בין ג'ויות נתחות...
— אַקְרִים, פִּי רַמְסֶתֶם אֶת כְּלָבֵי הַקֶּט...
הלא תדעי הארץ השמחה העליוה
האוררה האבלה, החשבה משהור?
ממשלת הודון השמידה העיזה —
מועדה לנסוע אל ארץ הדרור...
מעבדות לחפש ישאפו האנשים,
מדוע יתאבלו ידמעו כל-כך?
את ארץ מולדתם יעזבו נוֹאֲשִים...
— מה תנוד ממני הקמיר הרך!...

משה ברוין.

התחרות

רצועת כסף נראה שם בפאת המזרח, ובטרם
הספיק להארג ולהשתזר בחושי זהב-הקיום ולהחליף
את היפי הלכן-חור באדם חכלילי, חורקים כבר
המנעולים, שעל נבי שתי חנויות קרובות אחת אל
אחת שם במרכז העיר. בשעה שחיות דורסות מתחילות
לברוח מן הישוב ביראן את האור הרחמני, בשעה
שיש יבלת להבדיל בין זאכ-פרא ובין בל-מנומס,
בשעה שצפור קמנה מנתרת מענף אל ענף ומעוררת

מרים קאפפערל
מאורשים כחדש מרחשון תרס"ו
סמעניק אצל דרֶהֶאָבִישׁ
דאלינא

דם ואש ותמרות עשן.

המסא, אשר נשא נשיא קהלת קראקא, ד"ר שמואל
שיל'עס, באספת כל חשובי הקהלה על אדות
שכר אחינו ברוסיה. (ראה מכתב מקראקא).

כמעט קמה התוחלת לעתים טובות בקרב
אחינו, אשר תחת שבט רוסיה, כמעט התעוררה
התקוה, כי אחרי שנות מאות של צרה ומצוקה
ועבדות תזרח שמש החרות גם ליהודי רוסיה, כי
גם הם יקחו חלק בצדקת התקופה החדשה, שהגיעה
כמחיר קרבנות גדולים — והנה שואה ומשואה,
העולה בגדלה ובהקפתה על כל הצרות והתלאות,
הרשומות כדברי ימינו. בערי הפלכים הדרומיים
והאמצעיים, ל מלכות רוסיה התעורר בקרב ההמון
הפראי תאוה שפלה של צמאון לדם, עברה זועם
של חיות רעות וישפוך חמתו ברצה הנורא, בדם
ואש ותמרות עשן.

דמנו נקפא בנידניו בקראני על אדות השערוריות
המחרידות והאיומות, וגם המחשבה על דבר צרת
האנשים הם קורעת מתוך לבנו, המתחמץ בקרבנו,
מחאה לזהות של התחלחות עמוקה וקדושה.
על כל העולם התרבותי, על כל מדינה,
הבנויה על אדני הצדק והישר, לקרוא תגר על

פיריטון.

רוסיה ההפשית.

נא שמעי המדינה ההפשית העדינה,
מה מזור, מה נורא, יתגעש הקול!
אָפְרִים שובבים התלקטו בכל פנה,
ירצחו, יצנחו כפראי השאול.
שאון משק האתים עם אַנְקַת נחשלים,
קול רחמים, תחנונים, דבִדּוֹף הַנֶּפֶשׁ,
יתבולל בהמולה מרעידה לב שחֲלִים...
— מה יפה, כמה נעים, מה נאוה החפש!...

הביטי האמה הצוהלת שמה,
מה איום המזוזה הנראה ברחוב!
משטרף הקמים מאדמה האדמה,
עליה חללים נפוצו לרוב.
פה בנים נדקרים, אמהות נרצחות,
שם כלה בורעות החתן המט.

ויעשה שנויים בהיים החברותיים כבפוליטיים גם יחד. העמים יכירו עתה מה גדול הוא הכח של רצון עם שלם, הודיע להגן על זכויותיו, לעמוד על נפשו ולתבוע את המגיע לו, וההכרה הזאת אי אפשר שתעבור מבלי תוצאות בכירות. בן היה תמיד בכל עת שהשליך מעליו עם אחד או מפלגה עול גיגש או התעוררו כל הנענים, והגרדפים, להלהם על זכויותיהם. מה יהיו השנויים האלה לא יוכל איש לנבאות מראש, אבל ברור הוא, כי יבואו שנויים. על בן יתענין עתה כל איש, אשר עיניו בראשו, בהנעשה ברוסיה, ובכליון עינים יצפו לראות איך יתפתחו שם הענינים כל יום.

ביהוד יענינו המאורעות ברוסיה אותנו היהודים. כי רוב מנין ורוב כנין של עמנו שקוע ברוסיה, וגורל עמנו תלוי בגורל הממלכה הגדולה הזאת. ההיסטוריא של היהודים הרוסים והתפתחותם דכוקות בתנועה החפש ברוסיה. היא השפיעה הרבה על התפתחות הוי היהודים, וגם בעתיד תשפיע עליה. רוב בני עמנו השתתפו כמרודה ובניהם הנבו בה מנעוריהם. עם השתנות המצב ברוסיה התחיל תקופה חדשה בהוי היהודים, לא רק אשר ברוסיה, כ"א של כל הארצות. זאת ידעו כל היהודים, בלי הבדל מעמד ומפלגה, וע"כ יקוו כלם ממנה לתוצאות המתאימות לרוחם. היהודים המתבוללים למשק, אשר יקוו להתבוללות היהודים, ואשר היהודים הרוסים הם להם כעצם בגרון, שאין לבלעה ואין להקיא, כי לפי התנאים הנזכרים לא יכלו היהודים הרוסים להתבולל, וע"כ לא יכלו לקנות מעולם להתבוללות נמורה, — המה יקוועתה, שאם תקן הממשלה ליהודים זכות אזרחיות יחל הפרוצם של התבוללות להתפתח, ושאלת היהודים תפתר באופן הרצוי להם. אחרים יחליטו אחרת.

אם נחפין להוציא משפט צדק ע"ד השתתפות היהודים בתנועת החפש, וע"ד התוצאות הנשקפות לנו ממנה, אז איננו רשאים לדון עפ"י מראה עינינו, כפי מצב הענינים היום, עלינו לזרוק מבט עין על העבר, לדעת איך נהדו הדברים, שהיהודים ההחילו להתערב בסכסוכי הממלכה ואיך השתלשלו הענינים עד היום, ואם נתבונן אל כל זה בהשקפה מקפת את הכל ביחד, או נגיע אל המשפט האמתי וגם נוכל לראות מראש מה יצמה לאחינו המצב הנכבי.

עמידת היהודים ברוסיה במצב מיוחד כמה מאות שנים גרמה, שהתפתח בקרבם כאמת הרגש

הלאומי. כלם היו עשוקי משפט משוללי זכויות אדם, מעולם לא יצאו מחשכת הגיהנו, אסור היה להם להשתתף בכל דבר צבורי ולחיות דעתם, שערי ההשכלה היו סגורים לפניהם, נכרלים היו מכל העולם וישבנו בתוך רפש של בערות ופטיזמוס. והרדיפה המשתתפת לכלם הצרות אשר עליהם לסכול ביחד, הקריבו את כל חלקי העם להיות אחד, לעמוד על נפשם ביחד, ולהגן על קיומם בתור יהודים. המצב הזה עשה את התבוללות היהודים ברוסיה לאי-אפשרות. אבל הרגש הלאומי הזה איננו עוד הגאון הלאומי של איש יודע ערך עצמו, כי-אם מין שוביניזם מזור, רגש שנאה לכל זר. המה התרגלו בדעה, כי כל העמים המה פרותי המדות פורעי מוסר, חומסים וגזולים ואך היהודים המה הטובים. ובשכול הדעה הזאת לא התקרבו אל שכניהם וימאסו גם בתרבותם. וכן גם העמים שכניהם בזום וישקצום ויחשבום לחלאת מין האדם. בין כך, והאינדוסטריא פרצה בארץ והיהודים אחזו בעבודת כפיים, עבדו בפבריקות, ויחדלו לאט לאט להיות חדלי אישים, או נברא לעם היהודי אלמנט חדש, מפלגה של בעלי-מלאכה ושל פועלים, אלמנט טבעי, חזק ובריא, השואף לחיות חיי-אדם ואינו סובל כל עול וכל הגבלה, והמפלגה הטבעית והראלית הזאת התחילה להרגיש את הרדיפות וההגבלות כרשעה וזדון ותמצא את המפלגות האפוזיציוניות האחרות, ותשלך את עצמה לזרועות הרבולוציא. ורוה אדם היודע את ערכו החל להתעורר על ידה בקרב היהודים, חפץ לנתק מעליהם את מוסרות הנוגשים, והרוח התפרץ בסער גדול, ובהתעוררו כרוח המתפרצים האחרים הראה נפלאות, מכלה ומהרס הוא הכל בלי חמלה, כי בקרבו בוערה אש הנקמה, שנאה בלי גבול לרשעים וזדים עריצים. והרוח התפתח יותר ויותר ויקף את כל שדרות העם מן הקצה אל הקצה. כלם ישתתפו כמרודה, כי אך בה המה רואים את ישועתם. וצעירי עמנו הפועלים יצאו חלוצים לפני הלוחמים בשביל החפש וישליכו את נפשם מנגד, ויראו נכורות מאין כמוהן ויביאו תועלת רבה לכל הארץ. מעט מעט הפילו את חומת האבסולוטיזמוס, ויהרסו את מבצרו, וישחיתו את יסודותיו וילכו מנצחון לנצחון. מעשי הצעירים הפיה רוח נכורה בלבות היהודים עד כי אינם עוד אותם מוני הלב, המתחבאים בחורים לקול עלה נדף. אינם עוד אותם נגועי הרוח המושיטים לחים לכל מכה, כ"א יעמידו את מצחם כנחושה

נגד האויב ויכו בו הללים ולא דבר ריק הוא, כי זה יעורר בקרב כל העמים רגשי כבוד ליהודים. לא יוכלו עוד לבזותם ולהתעלם מקיומם, לבטלם כאלו אינם, לא ידברו עוד על אדותינו כמו על כסגנים אמללים, הראויים רק לחמלה עליהם. הכל הסבינו עתה לכבד את היהודים בתור אנשי מעשה, הנוטלים חלק נכבד בתנועות העולם — ובתור יהודים. הכל ראו ויבחנו, כי אין להם עוד דבר עם היהודים שלפנים, היום יעמדו לפניהם אנשים כמלא מובן המלה, הנכונים להקריב את נפשם על מזבח החפש והצדק. כל העמים יהמו להם רגשי כבוד וכבוד ישראל יתרומם ופי כל מרא תהלתם, וראה זה פלא, חדשה נעשתה, אותה העתונות האירופאית, המסורה בידי אחינו המתבוללים, אשר העלימו תמיד בכונה מיוחדת את השם "יהודי", שנתה עתה את דרכה ותתעסק עתה יותר בשאלת היהודים, וכפומכי ידברו ע"ד ענינים יהודיים ולא יבושו. איזה שנוי לטובה!

גם הממשלה המרשעת בעצמה תשנה עתה את דעתה ע"ד היהודים, לא תביט עוד עליהם כמו על דבר, אשר תוכל לעשות בו ככל אשר ייטב בעיניה, גם היא למדה עתה להוקיר את כבוד מתנגדיה היהודים, כי ראתה, שיש להשוב עמהם ואין לבטלם; עתה לא תקל עוד בהם. ראה ראתה כי היהודים נלחמו עמהם בחרף נפש, עוד שבמעט מנרו לארץ את כבודם, עד מהרה השיבה אחור את מחשבתה הרעה: להוציא את היהודים מבלל בוחרים ונבחרים ובכל יום ויום תרחיב בעל כרחא את זכויות היהודים, עד שהוכרח גם לפתוח לפניהם את שערי האוני-וורסיטאות בלי הגבלה ותבטיח בגלוי, כי תכטל את הנזרות הרעות עליהם. המראה הזה יוסף להפיח ביהודים אמין-רוח, חפץ ללחום כאנשים, כי רואים דמה ברכה בעמלם והמה הולכים מחיל אל חיל. ה"בונד" הרחיב כנפשו עז להציב כפרונרמתו אוטונומית קולטורית לאומיות ליהודים. ואחרים, כמו העתונים היהודיים והסטרונטים בווארשא, יתבעו כתי-ספר לאומיים ליהודים. ועוד תביעות כאלה רבות. לפי מצב הענינים יתעורר בלבות כל היהודים, בלי הבדל המפלגה, הכבוד הלאומי, לדגול בשם עמם. לא התעורר אצלם אותו השוביניזם העובר כל גבול השכל והאנושיות והמוזיק יותר מאשר יועיל להתפתחות העם, כי אם גאון לאומי אמתי, אשר יעורר את היהודים למלחמה בעד הצדק והישר

ולעתים נכנס קונה לזה, ואומר: ר' מישל, הבן טוב ונבון, שאנכי הקונה שלך, אשלם יותר מכפי המחיר הרגיל? פישל משהטח לארך ורחק וחפץ להת במחיר שש צ"ל פונט אורז ממין המובחר, ואני משלמת אצלך שש וחצי! מישל מתאדם מרוגז וטוען: "האורז ההוא בטח איננו מובחר, גם לי יש מין בזה, אבל אותו אני מוכר רק לקנינים הנסים ולא לך". האשה, כנלחמת על כבודה, מחליטה: "וכי לא מבינה אני להבדיל בין מין למין? אני אומרת לך, כי בארז המוכר דברתי". מישל יודע, כי שש צ"ל זהו הקרן, ואיננו יכול למכור ולשמש כחנם, אבל כרגע הוא מתחרט, פן העליב את הקונה, מבקש סליחה, ועונה בקול חרד: "יהי כך, הרי לך כמחיר שש!"

ואמנם לא פישל הוזיל את האורז ולא מישל את הצוקר, כי מבלערי זאת ירד "הרווח" עד לדינא התחתונה, אבל הקונים מהחכמים, להסית זה בזה, מפריחים שמועות, שלא היו ולא נבראו, ובלכד שיוירדו את המחיר. רואים הם בזה לא אסור ולא שקר, רק ההחכמות למלחמה-מגן נגד החנונים, אשר "בטח מוצצים את דמם".

ויש שהקונה אינו אומר "הוא הוזיל" רק מנסה מעצמו להציע חלף סחורה מחיר נמוך מאד, והחנוני נשבע כזקנו, באשתו וצאצאיו, ביהדותו, באמונתו, אינו יכול למכור במחיר כזה. אבל הקונה איננו שם

כנסם לחנות איש-ריבו, מיד נכון הוא לזהר על כל קונו, רק לבל יכנס זה האחר שמה. וכשרואה מישל "קונה" סר אל חנות שכנו, מיד כל גידיו מתעכטים, דמו מסתער, ואין לו דעה צלולה, למלא משאלות קונו הוא. ממילא מובן, כי פישל הסביר לקונים, כי סחורתו משוכחת וסחורת מישל רק תערוכות ופסלה שבפסולת. ומישל מוסר מודעה לקנים, כי סחורתו טובה וסחורת פישל פגול, הועבה. זה קורא: אצלי הכל יפה ובזול, וזה קורא: אצלי הכל כלי-יפי ובמחיר חצי-חנם. והקונים נבונים ונבונים לאמר לכל אחד ואחד: הריני שלך, משוך וזכה בי! בשעה ששני החנונים מריבים ודואנים לא לטובת עצמם, רק לרעת השני, באים הקונים ככהוב השלישי המכריע ומוצאים מקום למצוץ אותם עד כדי סחיטה.

לפעמים בא קונה ואומר לזה: ר' פישל, הרי אני קונה רק אצלך, ולמה עלי לשלם מחיר רב, בעוד שמישל מתחנן ממשי, שיתן לי את הפונט צוקר במחיר שמנה עשרה צ"ל? פישל יודע, כי כשום אופן אי-אפשר למכר במחיר כזה, פשוט היוק ברור, ובכל זאת הוא נושך את שפתו התחתונה בבעסו, ועונה בענוה: "אם כך — אף אני אתן במחיר זה!" מיד עונה הקונה, שעתה משפט בכירה רק לפישל, ומחנותו לא יזוו תמיד. ההבטחה הזאת בכל עניותה וגולותה היא כשלומים לפישל על היוקו. הכל שוה, ובלכד שלא ילך הקונה למישל.

נא את הכלב הלן, את התרבות-רעה, איך ברק ומצא חנות הקרובה דוקא לחנותי, ואיך הנהיג את מיני הסחורות, שאני מתעסק במכירתן. חולה הוא לסחור במין אחר! אם לי חנות מכולה, למה כאת רשע לזכית בשלי? פתח לך ממכר-בגדים או מסחר אחר! וזה עשר שנים מישל מתרגז בפני אשתו: ראי נא איך זה מדמה שכל העולם שלו, ואין רשות לכך-אדם אחר לבקש פרנסה. אלא מאי? מדוע פתחתי לי חנות כמותו ובשכנותו? זהו מנהג יהודי, להיות שנים אוהבים במלית אחת. ראשית, ראיתי אצלו, כי קונים יוצאים ונכנסים בחנותו ואם כן יהיו נתקלים גם בחנותי, ושנית נוכחתי, כי על מאכלים קופצים קונים רבים ויהיה מסחרי כמעט כמות מראש, ולמה אנסה לאחוז בענף אחר, שהצלחתי מוטלת בספק?"

בגלוי מחרף ומגדף האחד את השני ואת סחורתו, עד שבאים הקונים ולומדים גורה שוה. פישל עומד ברגל אחת בחנות וברגל שנית בחוץ, למשוך את הקונה הנראה מרחוק, ממש בכנף בגדו, ומישל עומד חציו בחנות וחציו בשוק, לארוב לכל קונה העובר. לזה וגם לזה הביאה ההנהגה הזאת נזק רב. בעוד שמוחם היה עסוק וטרוד מחוץ לארבע אמותם כמשיכת קונים, התנהגו עניני החניות שלא כסדרם. הסחורה לא היתה ערוכה ומסודרה בסדר הנכון, את הקונים לא שמשו כראוי וכל הענינים יגעים. וככה המנהג כל הימים. כשרואה פישל "קונה"

מלחמה היתה כינם ובין הצבא, מאות חללים נפלו. עתה שקטה העיר. שלש מאות מלחים נדונו למיתה. מרידת צבא פרצה גם בוולאדיוואוסטאק, המבצר האחר הנשאר לפלטה לרוסיה במזרח הרחוק. — במוהילב ירתה אשה על נציב הפלך קלינגנבערג והפצעה קשה. — בקוקו המרידה בתקפה. כל העם הגאורגי מרד ויאמר להקרע מעל רוסיה. צבא אי אפשר לשלוח שמה, בי מסה"ב הרוסיה. מרידת האכרים הולכת ומתפשטת. הממשלה נותנת להם הנחות מסים גדולות. ברעוואל הרגו קוזקים ת"ק איש בלי כל הוזהרה, על אשר נאספו לאספה; זוהי החרות החרשה. — הנסיך מירסקי, שהיה מיניסטר ליברלי אחרי פלעהווע, התמנה לנציב פינלנד ואבולנסקי נציב פינלנד התמנה בראש הסינוד, כלומר בראש הנהגת הדת. — הסינוד נתן הסכמתו בשם אלהים לחקי החרות החדשים. בערים, שאין בהן יהודים הרגו הפטריוטים את הנוצרים הלבנלים, כמו בטווער, שם עשו לנוצרים את התועבות שנעשו בדרום ליהודים. וכן במאמסק שם התחבאו 620 איש מפניהם בתיאמר ויציתו אוהבי הצר את הכית ורוב האנשים נשרפו חיים.

בחירת מלך בנורווגים. בשבוע הזה קבצה הממשלה דעות כל אנשי העם על השאלה אם להקים מלך או לבנות רפובליקה בארץ. שמונים אחוים ממאה רוצים במלך. כל הממשלות כבר הסכימו להפרדת נורווגים.

טורקיה והממלכות. השלטן עומד על דעתו ואינו רוצה להסכים שהממלכות האיריות תשלחנה משניחים לנוקדן, לפקח על גבית המסים ועל ועל תשלומי שכר הפקידים. השולטן יודע, כי כוננת הממשלות בזה לקרוע את מיקדן מממלכתו מעט מעט. בתחלה שלחו שמה שרי שומרים מאירופה, עתה הן רוצות השגחה פיננצית ער שבסוף תקחנה מידו את המדינה, כמו שלקחו מירו את רומליה המזרחית ואת קרמא. השלטן אומר, כי רק מפני יד חזקה יבטל דעתו. והממשלות נכונות לחזק רצונן ביד חזקה. בקרוב תשלחנה שמה ספינות מלחמה.

על המצפה.

היהודים וזכויות הבחירה הכללית.

מברודי מודיעים אותנו, כי אגודה „פועלי ציון“ ערכה אספת עם גרולה מאד, נקראו הרצאות ע"ד דרישת הבחירה הכללית. הנואם הזכיר את ההרנה ברוסיה ויזכיר, כי אין להשלוח את נפשנו בנחמת שוא, באחינו אנשי ה„ברית“ ברוסיה, כי בהוסר החקים המגבילים ובהנתן בחירה כללית יונח לנו מסביב, כל עוד אשר זרים נהיה בארצות נכר נשאר תמיד הנעלבים והנרמאים. הכל טוב ויפה. אבל אחרי כן עשו תהלוכה בפומבי, דמונסטרציה בחוצות ויקראו קריאות ידיעות במצות הסוציאליים, בזו את ראש הממשלה ואת כל התקפים כנהוג. (יש להעיר כי גם מנהלי הסוציאליים בוויין צונו, לבלתי התגרות עוד בממשלה, אבל הסוציאליים אינם אינם צריכים לדעת זאת). על זאת ידאב לבבנו והננו מוחים בנגד מעללי קלי הדעת האלה בכל מרץ ותקף בשם קוראינו. המה מביאים בזה שואה על עמנו האמלל. אינה דומה דמונסטרציה של סוציאליים נוצרים לזו של סוציאליים יהודים, אם הראשונים יעברו חוק, יבאו בריב עם אורגני הממשלה, המה לבדם ישאו עונם ועמם נקי. ואם נערים יהודים קלי דעת, שוכחי עמם, יחטאו נגד הממשלה ונגד חלק מן העם האזרחי, אז כלנו נשא עונם, כלנו חייבים באחריותם. חמשים אלף היהודים, שנהרגו ברוסיה, לא היו מן הסוציאליים, כי-אם רובם היו אנשים, שלא הודו מעולם למעשי המורדים, שחלו וירגזו להשתתפות היהודים במרידה. אינו זכות יש לצעירי היהודים להביא בסבנה את כל היהודים בשביל אידיאלם? יש זכות לאדם להלחם בעד זכויותיו, אבל אין לו זכות לגרום בזה נזק לחיי אחרים רבים

ממשרת הכהנים ובימים האחרונים גם כמשרת הרבנות... ואמנם זה שנים רבות אין עוד ערך מדיני גדול לבית האצילים, הם יושבים ועמרותיהם בראשיתם ונהנים מכבודם, אבל השפעתם כאין.

המבוכה באונגריא. תקות המניסטריום, כי בפרוגרמה הדמוקרטית שלו ימשוך אליו מפלגת גדולה ויכריע בכחה את מפלגות הסוררים, להשיב את הסדרים לארץ — היה לאפס. „מפלגת המתקדמים“, שיסד המניסטריום, היא מתי מספר ואין אף תקות, כי בבחירות חדשות ימאס העם במפלגות הסוררים ויבחר באנשים שקמים הנמשכים אחרי הממשלה. גם דבר מנוי שרי הפלכים היה לממשלה למפח נפש. כירוע התפטרו כל שרי הפלכים מפקודתם, כי הם בעלי ברית הסוררים וועדי הפלכים אינם נותנים את שרי הפלכים החדשים להשבע שבועת חנוכה ואין שרי פלכים בכל הארץ. גם בחוק-יר אין הממשלה יכולה לעשות מאומה. ובתי הפקודות מוסיפים למאן לקבל מסים ולהרים צבא. בעיר פֶּיֶנְפֶּיקֶר עָן באונגריא הדרומית היתה מלחמה בין סוציאליים ושוטרים, הסוציאליים התקבצו לפני מסה"ב, לקבל פני ראשי מפלגות הסוררים בלעג ובכוז והשוטרים הגינו עליהם. ארבעים איש נפצעו. המניסטריום מתאספים בכל שבוע בארמון המלך ואין עצה לצאת מהמבוכה.

המרידה ברוסיה. מלבד חפש הדפוס ושחרור איזה מספר אסירים באונס עוד לא נכר כל שנוי בהנהגת הממלכה, אף על פי שכבר התפטרו כל השרים הרמים, שדבקו בשמטת ממשלת היחיד. גם טרעפוב העריץ והלוחץ התפטר והכל כמנהגו נוהג. כל נציב הוא במלך בפני עצמו ועושה בטוב בעיניו. הממשלה הלבדלית החרשה לא עצרה בח לאחוז בחזקה ברסן הממשלה, עוד אין קולה נשמע ואינה מוצאת עזרה לא מצד הפקידים ולא מצד העם. האנרכיה נכרת בכל מקום, איש כל הישר בעיניו יעשה. רק על היהודים והפולנים בבדה יד הממשלה החדשה, עמהם תתנהג בעזו וכזרוע נטויה, בי מפניהם לא תירא, תחת שקו הפולנים להשיג עתה הנהגה פנימית מיוחדת עם ועד-מדינה כמו פינלנד וגליציה, הטילה הממשלה על כל מדינת פולן מצב מלחמה וירי כל העם אסורות וכל ארם חרד מפחד. השביתה בפולן עוד לא חללה. הכל שובת, אין יוצא ואין בא והזוקר יאמיר, כל צרבי האדם עלו במחירם פי עשרה. מרידה פרצה בין מלחי הספינות בקרונושטאד, אשר מול עיר הממלכה פטרבורג. י"ב אלף מלחים התפרצו ויחרבו את. כל בתי הממשלה ויורו אל ארמון הצר בפטרבורג. ירו גם על ספינה אנגלית. את העיר הציתו באש.

התנועה חורלה, השוק מתרוקן, החיים נאלמים, האורות הנראים מבעד לחלונות כתפוחי-זהב, הולכים וכבים, וגם דלתות החנויות נסגרות, רק שתי החנויות הקרובות שם אחת אל אחת במרכז העיר, עודן פתוחות ונראות לאור-העששיות הדועכות ותלויות בספונם, כתלי חרבות או כבתים עשוקים מיד אויב, לפני החנונים המעוגמות נראות כפני מקוננים על חרבן רכושם. פישל ומישל הם המאחרים לשבת בין כל החנונים זה וגם זה חושב: „הוי מה עיף אנכי ומה נעימה המנוחה על המטה, אבל הוא עוד לא סגר את החנות...“

בחוף החשך מתרבה, הגיע חצות ליל, ובתוך הדממה נשמעה אִנְשָׁה קלה והמולה חרישית כקול שפשוף ידים של מתענג למחזה, וכמו נשמע קול-המונו של לִץ-מוזיק בשחקו החשאי-הפראי: תחי ההתחרות!

ראובן פאהן.

יבעד זכויות עצמם. מצב כזה השפיע גם על אלה מן היהודים, הרהוקים מכל מחשבת מרידה התנגדות לממשלה, כלם כאיש אחד יתעוררו עתה בפה מלא, בפומבי לפני קהל ועדה, לפני העמים והממשלה, יתבעו את זכויותיהם ולא ייראו ולא יבושו. ברמה יכריזו על העול הנעשה ליהודים, ויענינו את כל העולם „בשאלת-היהודים“. כן ראינו כי גם אלה מן הציונים הבורזואים ו„המתונים“ יוציאו קול קורא ע"ד מצב היהודים. ואת כל זאת עשו לנו הסוציאליסטים היהודים, ה„בונוד“.*

(סוף יבא) משה וויעזענפעלד. רישא

ענינים מדינים.

תקון סדר הבחירות באוסטריא. השאון חדל מעט, רמונסטרציות היו עוד בשבוע הזה, אבל בהשקמ, בי ממשלת אוסטריא אינה מקשה את לבה לחפצי העם, כמו שעשתה ממשלת רוסיה ותהי אנוסה לעשות בסוף בעל כרחיה מה שלא אבהה לעשות ברצון. ממשלת אוסטריא אינה בן, ראש הממשלה הבטיח לצייר בעלי החרשה, שעמדו לפניו, בי בפקודת הקיסר הוא מכין הצעה לתקן סדר הבחירות כאופן דמוקרטי על יסוד זכות הבחירה הכללית, שתספיק לדרישת העת. עוד לא נודע מה יהיה תאר פני התקון הזה. אבל ראש הממשלה הבטיח, כי מיד כאשר יפתח בית מועצה הממלכה ביום כ"ח לח"ו יודיע את עקרי התקנים וכאשר יגמור הבית את עבודתו לצרכי הממלכה יציע את הצעתו והבית יוכל לדון בדבר ולגמרו עוד בססיון הזאת והבחירות החדשות, שההיינה בשנה הבאה, תהיינה ע"פ הסדר החדש, בחירות כלליות. שוות לא תהיינה כפי הנראה, אין חפץ לממשלה לבטל את סדר ה„קוריאות“ לגמרי, שבל מעמד ומעמד יש לו זכות מיוחדת. שנוי גדול יהיה רק בקוריא של בעלי הנכסים הגדולים, אשר להם זכות מיוחדת, לבחור צירים רכים. זכותם זאת הגרע ובתור תשלומים תהיה יפה כחם „בבית האדונים“, שחבריו, היורשים זכותם מאבותיהם, יתרבו. לכל משפחות האצילים החשובות תהיה זכות מושב בבית האדונים למורשת עולם וכן יתרבו מספר אנשים נעירים הנקראים שמה מאת הקיסר. מה היא ערך משרה הבאה בירושה מאבות לבנים ידענו אנחנו

(*) המאמר הזה נכתב כטרם נודע הזכות. המע'.

לב לשבועות וחרמות, רגיל הוא בכך כבר, ואינו מתפעל ממלה היותר קדושה. אז מתמלא פישל חמה עצורה, ומחליט, כי בלי שכר-מרחח לא ימכר, אולם תיבף הוא מתחרט: אולי יתן הוא? — ואז אומר המוח ללבו של מישל המתרגז: מה בצע למכר בלי „רוח“? אך מיד ישיב אל עצמו: „תתפקע למצער ריאתו של פישל בראותו, כי מכרתי סחורה, גם זה שכר!“

לוא לא חרדו על הקונה, ויתנו לו ללכת מעבר לדלת, כי אז שב ויתן כפי הדרוש, אך דא עקא כי כל אחד ירא לתת לקונה לצעוד צער החוצה, פן ימשבהו השני.

סוף כל ההתחרות המצוינת והאדוקה הזאת היא כי פעם קורא פישל שממה לנושיו, ופעם מקים מישל את השממה. וכה טובב הדבר כל הימים.

* * *

בהגיוח האפלה מסתר רבצה והופכת במכחולה הפלאי את כל הגונים למראה שחור, וכפרוש העורב הגדול את בנפיו השחורות הגדולות על פני חללי היום, עומדים גם פישל וגם מישל עיפים ויגעים מן ההתרגזות, מבל השבועות והחרמות, הקנין והמבירה, נשארו התמרמרות בלב וריר-טפל בפה. במחזה-הרעיון דוקדים כל החובות, שאינם בני גובינא, וכל החובות, שאחרים נושים, ואגב, מינא בלב: אולי היה פדינונו היום רב? — — —

בחצר הצר למתן חקי החרות, אם באותו יום, שיבצר המלגראף את החרות יריץ המלגראף גם פקודה לכל הערים להשמיד את היהודים, למען לא יהנו עכ"פ הם מן החרות, שהכריחו את הצר להתה; בשרי העם, בחכמו ובכל פועליו אי אפשר להנקם, אכל ביהודים אפשר.

העתון הרוסי "סין אמ". כותב:

"אין ספק כי בשפיכת הדמים השתתפה הממשלה בעצמה (וויטע "הטוב והישר"), הפוליציא והצבא... אם רוצה הממשלה להראות, כי דרך התקונים מוליך למהומות, תאמר נא זאת בקול רם הממשלה החדשה, המבקשת בשחון מאת העם, למען ידעו הכל להלחם בממשלת הרמח והשומ. אל נא השבח הממשלה, שאם לא תשקיט את בעם העם בראוי יביאו ימי נוכחם הוצאות נוראות. מעצמות ההרונים יקמו לגיונות נוקמי נקם והאיץ תדרוע כל כך עד אשר כל מה שנעשה עד כה יתראה בשלוח נעימה. נודיע לכל העולם, כי הממשלה בעצמה, שנתנה את השלום, הפרה אותו במיראים גדולים, שגם המורדים לא עשו אותם."

העתון "בירוש. וועדאמ". כותב:

"בשנת 1902 אמר פלעהווע: "בנוהרי דמי יהודים אטביע את המרידה". עתה הקימה הממשלה החדשה את צואת פלעהווע. כי בלא זה אין להבין מדוע לא מחתה הממשלה בכל הערים ברוצחים ובשודרים. כאשר בקשו פקדי הערים לגרש סטודנטים, לירות על פועלים שלווים, להפיץ אספות שקטות, היו לשלטיני הערים שוטרים וצבא מוכנים וכאשר הרנו המון פוחזים אלפי יהודים ימים אחדים וישללו שללם, לא היה כל בח ובל אמצעי להם למנעם."

ה"פריינד" כותב:

"לא היה רעד-הארמה גם מלחמה לא היתה והמלגראף מודיע על אדות אלפי הרונים. מספר ההרונים גדול ממספר חללי כל המרידה ברוסיה. קרבנות כאלה נופלים רק במלחמה גדולה, בקרבנות כאלה מנצחים במלחמות גדולות וקרבנותינו אלה הנן כלי משרה, כ-אם בגלל השנאה הישנה בגלל החנוך המדיני הישן, שהתחנך העם במשך כמה דורות בשנאה ובצמא לדם... ההרנות האחרונות כללו את כל ערי היהודים ובאכזריות עלו על ההרנה בקישינוב אלף מונים ובכל זאת העירה ההרנה בקישינוב שאון גדול מזה של עתה, לכבותינו היו נשברים יותר מעתה ויוציאו נאקה גדולה, שנשמעה בכל העולם. כי קישינוב היתה הטבעת הראשונה בשלשלת אשר עשה פלעהווע. הממשלה ידעה, כי בלא היהודים לבדם קמים נגדה, כי המרידה היא מרידה רוסית ולא יהודית. אבל יסרה לה שמה לגרות עם בעם ועל פיה נהנה עד כה... האדמיניסטרציא, הנציבים והפוליציא המה האשמים בדם הרב הנשפך, וחלילה לנו לנקותם. למשפט נביאם. כל אלה שמבלו, היתומים האלמנות והאבות יזמינו את הממשלה לדין. דמי רבנות יהודים לא ישקיפ".

אבל לא רק שליחי הממשלה, "שומרי המנוחה", עמדו מנגד ולא אבו לעזור את אחינו המוכים, כ-אם גם הפועלים, הסוציאליים-המורדים, אשר עמם יחד שכם אחד נלחמו צעירי היהודים בממשלת הרשעה, גם אלה עמדו כפי הנראה מנגד ולא מצאו נכון לעמד לימין היהודים, אף שכל עקרו של זבח היהודים לא היה רק נקמת ממשלת הרשעה בדורשי החרות. רוב היהודים המוכים והנכוים הלאן הם מן הבורוזאזיה ואין כדאי לשפוך דמי הפועלים בשבילם, צריך לחשוך את הבח לעת אחרת...

ב"מאנבלאמ" הלבוני כותב על זה מר משה קליינמאן:

"... מדוע מכרחים אנחנו דוקא לשרם בעד החרות מחיר גדול מאחרים? מדוע מכרחים אנחנו להיות השעיר המשתלח על כל צרה שלא תבא? כי ירעב העם — הכו את היהודים! כי יקציף העם על המלחמה — הכו את היהודים! כי תגבר יד הריאקציא — הכו את היהודים! וכי תבא ישועה בארץ — הכו את היהודים! מהדש! אם צריכה היתה הריאקציא להשתובב מעט, מדוע פנעה דוקא בנו? הלא להלכה צעקו בכל עת: היהודים והאינטליגנציא (הם עובדי רוסיה) ולמעשה הם מראים רק על האדרסה של היהודים לבדם. ועוד קישיא אחת אשאל בדחילו ורחימו: איפה היו אלה, אשר בעז דוחם ובגבורתם נלחמו בעד החרות, אשר בעבורה שלחו בנו זאבים רעבים ויכו את אחינו ואת אחיותינו באכזריות ובכלל מיתות משונות, איפה

הישיבות את רבני מדינהנו, ובשקידה גדולה, תעיפנה אלינו ממקומות שונים בשורות, כי קמו גואלים לתורה, ויסדו בתי אולפנה לגפ"ת, ויבדדו אנב מבקשים גם מאתנו, לעמוד לימינם, ולהיות להם לעזר בגדבות, הכל בנוסח הישן... והנה אם אמנם כי הדבר בפני עצמו משמח איתנו, כאשר הוא מראה לנו, כי סוף כל סוף, נעורו הרכנים מהרדמם ויחלו להבין את חוכתם המוטל עליהם, ונותן לנו עכ"פ תקוה לימים טובים מאלה. בכל זאת נאמר האמת — כי למה נכחד? — כי אף צל של ממש לא נמצא בפועלתם זו, כי מה יסכון לנו בזה אם בחור מסכן בן שלש עשרה שנה ומעלה ימצא לו מקום באויו ישיבה אחרי אשר ישלם שלשים כהרים לזמן, אם רוב הילדים כבר בנערותם עוד טרם הגיעו לשנות השלש עשרה ילכו בשדה אחר? משל למה הדבר דומה, לאיש המציל את כל אשר לו, הונו ורבושו וחרר העליון בעת אשר בפנת ביתו האש מתלקחת, ויסדותיו הרום יתרוסן? ולכן הטיב אשר ראה הגאון ז"ל לכבוש את הרע בביתו, בלומר: להבנים את רוח היהדות בתוך בתי-ספר הכוללים, ולהידד אותם, למען התלמידים העברים, למען השאיר שם ושארית לדת מורשה ולהסיר בזה בודאי אבן נגף מרכי החנוך, לולא אשר קמו עליו אלה המאפילים במליתם על כל מעשה נכבד והחושבים לעצור בעד גלגל הזמן השוחק להם ורץ דרכו הלאה. — אין כאן מקום להרבות דברים אדות החנוך, כינתי פה רק להראות על המצב הקשה, אשר להרבנים התורנים, כבואם לעשות מה בעד עמם ועדתם ובל זאת רק באשמת ההפכפכים, השונים גם פה משנה הפוכה לאמר: מוטב שהולכי בה"ס יחללו את השבת וישארו גוים נמורים, מלגרום רכוי בני החרדים בבתי-הספר! ואם תשאל אותם: הלא החרדים בלא"ה שולחים את בניהם שמה, ולמרות צעקותיהם וחרמותיהם יתוספו ספסלי בתי מדרשיהם בכל יום ויום, כי הזמן והעם יעשו את שלהם, וגם לא יקראו את מאמריהם ולא ישימו לב להם? המה גם על זה יענוך רק בשלילה, ובגזירה, שאין לך רשות להרהר אחריה; אתה הדבר אליהם דברים של מעם, והמה יפטרון המיד רק בדברים של מה בכך! וכה אראה בנחמה! כאשר זכיתי אנכי בעצמי לשמוע פעם אחת מפי חצי-חסיד וחצי-משביל אחד, אשר גם הוא כבר שקל למטרפסיה בעבוד דעותיו החפשיות, והוא חשב, לעולה גדולה ולחטא חמור מאד, את מעשה רב אחד, אשר השתדל אצל ראש הגימנוזיום לפטור את התלמידים העברים מהכתיבה ביום השבת! מרה הוא, אבל אמת! ובה ימלאו עקומי-המח אלה את דרך הרבנים הגדולים חתחתים וקמשונים, עד שיאשימו את לבם ויאבדו גם מהם החפץ למעשה, וירגילום לשבת רק במל כחוק ידים לאסון האומה ואמונתה! ואנשים כאלה, בהגיונם ההפוך והעקש, מתימרים בנפשם להיות אפטרופס-העם והם הם השמנים היותר גדולים בכל עת קבלת רב בעיר. אלה החצאיים, בגאותם ובהתנפחותם הרבה, דוצים להיות המושכים בקרון, והמה החפצים לקחת במונפל את הרב לרשותם, למען יקדד רקן! לפי נגינתם ויתנהג רק לפי שיטתם! כאלו כל העדה לא נבראה רק למענם! אולם, האם באמת ובתמים יאמינו בזאת? האם לא תחת המסיה השמימית צפונות כונות ורות גסות והיעלתיות? זאת נראה במאמר הבא.

מן העתונים.

מעט מעט נודעים עתה פרטי המטבח בערי רוסיה וסבתו. ברוד עתה, שבת-הדת של הקונסטיטוציא, שהפך ברוסיה עבדות לחרות, נשלח מפמברבורג ביחד עם פקודת-סתר להבין מטבח ביהודים, למען לא ישמחו היהודים ודורשי החרות בנצחונם, באומר: "בעיניכם תראו וממנו לא תאבלו", ונס למען הראות את יושבי רוסיה, כי "רוסיה האמתית" אינה רוצה בחרות ולהתכלית זאת שברו בכל עיד את הריקים, חסרי-הלחם והגנכים בכסף מאוצר הממשלה ותחת הנהגת השוטרים ומגן הצבא ערכו את המטבח והשוד, ולא עוד אלא שוויטע בעצמו התנף והנוכל ידע מזה ובתנאי הזה הסכימו לו

ונקיים. לפום צערא אנרא. בשביל הסכנה, שיכנסו בה הפועלים במלחמתם יזכו בסוף לזכויות שוות עם התקפים, אבל הריווקא שלנו גדולה מזה של אחרים ועוד, לא הוברר, אם שוה עזרת צעירינו לפועלים להשיג זכות הבחירה — חמשים אלף חללים יהודים, יותר ממאה אלף נפצעים, אברת ההון של שני מיליון יהודים ושנאת עולם לחמשה מיליון יהודים. נחשוב נא את השבר כנגד ההפסד ונראה אם יש רשות לנערים הוללים, ההולכים בעצת פושעי עמנו, להביא בסכנה את כל עםם, חייהם, בריאותם, הונם ושלומם בשביל אידיאלם, שהם רוצים להלחם בשביל אחרים ולהיות אנשים מודרניים. אולי רב לנו להשליך נפשנו מנגד בשביל אחרים, כבר ראינו מה שלמו לנו האחרים. הלא עובדה קימת היא, שרבים מן הפועלים הנכרים, שאנשי ה"ברית" הולכים אתם שכם אחד, להלחם בממשלה, היו במחנה הרוצחים והשודרים, שכירי וולאדימיר וקרושעוואן. יהודים! שמרו בניכם ומשרהיכם מהשתתף ברמונסטרציות נגד הממשלה. רוצים אנו בזכות בחירה כללית, נדרשנה בכל הקף ועון, אבל מי יבריחנו לשלם במחירה פי אלף מאשר ישלמו אחרים. הם אולי ישלמו נפצעים אחדים ואסירים אחדים ואנחנו נשלם חללים, בזה הוננו, שנאת הממשלה את כלנו והסתת העמים נגדנו. כל זה אין הבחירה הכללית שוה לנו. החובה על הציונים בכל עיר ועיר למנוע את הצעירים היהודים בדברים של מעם, הנכנסים ללב, מהשתתף ברמונסטרציות ומהראות שנאה והתנגדות לממשלה, כי אם תעזבו הממשלה, אם תחדל להגן עלינו, הרי אבדנו, הרינו בשה נדח בין זאבים שואפים למרף ואת זאת ישכחו פושעי עמנו. נניד נא זאת בגלוי, נצעק חמם, נדרוש דמנו מירי — אויבנו הפנימים. רבים חללי אדלער ועלענבויען וחבריהם מחללי קרושעוואן וסאווערין.

הרהורים אחרי ממתו של הגאון ר"י שמעלקיש ז"ל.

היבף ומיד אחרי אשר נקרא הגאון ז"ל לשבת על כס ההודאה בעיר הבירה, חש חיבה לעצמו בתור תופש הרבנות היותר גדולה שבמדינה, לעשות דבר לחזוק הדת, היורדת מטה בכל יום. בעינו החדה נובח לראות ולהביר את מקום הנגע, ולמצוא הפתרון הנכון בשאלה זו. ויערך אנקישתה לרבני גליציא, להתחבר אתו וחד ולדרוש מאת הממשלה לפטור את התלמידים היהודים מלכתוב בשבת. הדרושה הזאת, נוסדת על אשיות החקים, השוררים באוסטריא, שלפיהם דה-משה שוה בזכויותיה ככל הדתות השוררות בארץ, ובשם שאסור לבוף את התלמידים הנוצרים לחלל את ימי חגיגהם, בן אסור לחוץ את העברים לכתוב בשבת, שהיא הפנה היותר גדולה בדת היהודים, ובפירוש נאמר בכתב הנשתון מאת המיניסטרוים להשכלת העם משנת 1876 מספר 1208: "אסור לאנס את התלמידים היהודים לעבור על דתם, יהי בדרך ישר, או בלתי ישר". ובכן יכולים היינו לסבור, כי הצעה כזו היוצאת מאת "גדול הדור" תמצא לה תומכים מכל המפלגות, והרבנים, מכל המינים, יעמדו כאיש אחד לימינו, לתקן הפרצה הזו. ובכל זאת זוכרים אנו כלנו את אבני הבליוסטראות, שנורקו בו מכל "צד. הרביים עם עוזרי עוזריהם עמדו לו לשמן בדרך, וכה חזקו עליו מענותיהם עד כי הברה לבטל את דבריו ולחזור מפעולתו זו. אם נאה היה לפני הארי שבחבורה הזה לסוג אחר מפני אימת מפגיע כזה, זאת היא שאלה אחרת, ואין עתה מקום לדון בה, אבל עובדה היא, שאין להבהישה, כי הרבנים הארוקים וחסידיהם, עצרו בעד תקון גדול שבאומה ונרמו להרחיב עוד את הפרץ בדבר עיקר גדול, שנשמח כל, העם תלויה בו, והיא, חנוך הבנים. כי אמנם על מבוכה זו אנחנו יושבים זה שנים רבות ונפשנו תועה בדרך: איך להשיב אלינו את נדחי בנינו הרבים, הגופלים מאתנו אל מחנה אחר? עינינו דאות וכולות, איך בכל יום ויום חללי החנוך ירבינו בקרבנו והתורה הולכת ומשכחת מישראל, ונזרמת בשטף הזמן, השוטף במרוצתו את כל היקים הישראלי! — בימים האחרונים אחז בלמוס-

והשועה גדולה היתה לאחינו מרוסיא. גם עתה נעשה נא ככה. ד"ר לאנדא הציע לפנוה אל ממשלת אוסטריא בכקשה, לתת כל ההנחות שאפשר לגולי רוסיא, שיעברו את הגבול ולשמרם מכל עושי עולה, האורבים עליהם על הגבולות, להונותם ולחמסם. להכלית זאת יש ליסד ועדים כערי הגבול, אשר יחווו לעזרת הגולים.

יועץ העדה ד"ר גראס מסכים לזה לכונן פה ועד מקומי. הוא מציע להמיל ממ מיוחד על כעלי הבתים בישעור שישלמו את מס הקהלה וכמות הוא, כי בחפץ לב ישלם כל איש את המוטל עליו, כי מס הקהלה אינו רב פה. וגם כלא זה עת להדיים את המס עד שש מאות כתר. הוא דורש לקבוע גם מלונות לגולי רוסיא, שיוכלו ללון שם לילות אחדים.

הרב ד"ר יהושע תון מביע שמחתו, כי קמו יהודי רוסיא להגין על עצמם מפני אויב, כי אינם פושטים עור צוארם לשחיטה והם נלחמים על חייהם בכלי-נשק. ד"ר תון מסכים לשלם כל דברי ד"ר גראס, להמיל ממ על אנשי הקהלה כשעור ממ הקהלה הקים, אבל יש להחל לקבץ כסף גם עתה.

הנאספים בחרו ועד של עשרים חברים. בעצת הפרנס מר יוליוס שאנוועטער בחרו כאנשים האלה: נשיא הקהלה ד"ר שמואל מילעס, פרופסור ד"ר רוזנבלאט, מזכיר לשכת המסחר ד"ר כעניס, יועץ העדה ד"ר רפאל לאנרא, הפרנס ד"ר לאקס, יועץ העדה ד"ר גראס, ד"ר פריהלינג, הרה"ג ראב"ד ר' יוסף לעדערבערגער, הרב ד"ר יהושע תון, יוה"ע ד"ר הירוויץ, מר נ. וואסערבורג, סגן ראש האזרחים יוסף סארע, סגן נשיא הקהלה מר אברהם מרגליות, הפרנס מר מענדל פאס, מר יהודה כירנבוים, מר יוליוס שאנוועטער, ד"ר גאלדוואסער, יועץ העיר מר יעקב יודקיעוויטש, נשיא חברת "בני כרית" מר ה' קויפמאן, מר מ. עהרענפרייט, ולמזכיר ד"ר קינטסלינגער. בעה"ב.

קראקא. ביום כ' 18 לחדש זה הביעה מועצת העיר קראקא את דעתה כפומכי נגד רשעת רוסיא כדבר המטבח, שערכה ליהודים. כתחלת הישיבה קם ראש האזרחים Dr. Julius Leo ויזכר במנאס נפלא את התקוה, שהתעוררה כרוסיא למצב קונסטיטוציוני וידרוש מאת עמו כפולן לעמד באמץ-לב כשוכה ונחת במלחמה ממושכה. בקול רם וכלכ דגש אמר ראש האזרחים ד"ר לעא, כי יש לשמות, שהפולנים רא המזרחיים להסתת רשעו, הדורשים שגאה תהיה וגזעית וידיהם לא נגואלו בתועבות הפראיות והמשוקצות, שנעשו לכעלי דת אחרת, המעוררות פלצות בכל אדם. לאות אכל והרמת ערך המחאה הפסיק היושב כראש את הישיבה. דברי ראש האזרחים עשו רשם גדול על הנאספים.

קראקא. ביום א' 12 לח"ז היתה בהיכל הקהלה אספת האקדמיים היהודים, שהקהילה חברת "השחר" לקראו המס על זכר היהודים ברוסיא. היושב כראש היה מר צבי הערשמיין. מר שמואל פילצר תאר את סבלות אחינו כרוסיא ואת גבורת צעירי היהודים במלחמת החרות ואת המכה הרבה, שהוכו היהודים וסבתה. כסוף הציע החלטה, כי האספה מכיעה בוז לצר ולעזריו וחכה למורדים הרוסים, השתתפות כעזר האמללים, ששכלו מן הפרעות, והאספה תחל לעשות דבר קעזרת האמללים. הצעת מר פילצר התקבלה פה אחד. לועד נכחרו מר פילצר, מר גומפריץ ומר גלאסנר. רושם גדול עשה דבר האספה על הנאספים. גם בשעת העצב הזה נסו הסוציאליים להשביט את האספה כצעקות, אך דוכ הנאספים הפרו מחשבתם והציונים נצחו.

לבוב. היהודים פה שככו מעט חמתם הנוערה על מלכות הרשעה בדמונסטראציות, שעשו ביום ב' שביעי זה בחוצות ובהזכרות בכתי הכנסת. כל החברות הציוניות יצאו חוצץ כלן, להודיע צער עמנו כפומכי על הזבח הנורא. בתוך התהלוכה נשאו לחות גדולות כתובות בכתב עברי. אח"כ התקבצו בכל כתי הכנסת לעשות מספד על אחינו הקדושים, שנפלו בידי האכזרים זרע חמיל וחילותיו ולהתפלל על נשמותיהם. ראוי להזכיר, כי בשבוע הזה חגגו הרותנים פה את "גבורת" גבורם חמיל, כהמלא מאתים וחמשים שנה למותו. הם צהלים ושמחים, כי התעוררו אחיהם כרוסיא ללכת כעקבותיו והם קוראים כפומכי לכל הרותנים ללבוש גבורה כמותו ולעשות כמעשהו. והפולנים גם הם חגגו את יום הצלת לבוב מידי חמיל. כאשר צר חמיל וחילו על לבוב וידרוש מאת שרי הפולנים למסור בידי את היהודים ככר נפש הפולנים השיבו הפולנים את פניו ריקם. כל האינטי-ליגנציא הרותנית השתתפה בחג חמיל בימים האלה, שכל העולם מתחלחל על מעשים כאלה, שעשה העם המר והנמחר הזה. בין הרותנים והפולנים היתה התנגשות בחוץ. הרותנים ירו ואחרים נפצעו. גם זו גבורה. נצחו בני חמיל! — בישיבה מיוחדת תחליטה

היו גם בחוצות העיר לעינו השמש. בחצרות הבתים שוכנים הרכה בעלי מומים."

מכתבים מערי המדינה

קראקא. ביום ב' 13 לח"ז היתה בהיכל הקהל אספת יועצי העיר היהודים, פרנסי הקהלה ויועצי לשכת המסחר היהודים תחת יד היושב כראש נשיא הקהלה ד"ר שמואל מילעס לתכלית ברור יחס היהודים פה אל שפיכת דם אלפי אחינו כרוסיא. הנשיא ד"ר מילעס פתח את האספה בדברים המלאים חם, עזו ורגש יהודי, כעס של ישרי לב על כל רשעה וזדון (ראה המאמר הראשי). בתוך הנאספים ראינו מלבד את כל פרנסי הקהלה גם את אנשי השם האלה: סגן ראש האזרחים היהודי מר יוסף סארע, פרופסור ד"ר ראזענבלאט, מזכיר לשכת המסחר ד"ר כעניס, יועצי העיר האדונים י. יודקיעוויטש, ד"ר פריהלינג, ד"ר רפאל לאנדא וד"ר א. גראס, מר נחום וואסערבערג, הרב ד"ר תון, הראב"ד ר' יוסף לעדערבערגער, נשיא החברה "בני כרית" מר קויפמאן, מר מ. עהרענפרייט ועוד אחרים.

הצעת נשיא הקהלה הנ"ל התקבלה פה אחד ויקימו ועד בן עשרים חברים, שרשות כידו להוסיף עליו. אח"כ התפתח ובוה נמרץ בכבד-ראש על-אדות מצב היהודים כרוסיא ועל-אדות האמצעים והדרכים להקל את ענים. הפרנס מר סיני פעלץ אמר, כי לא נצא ידי חובתנו כקבוץ כסף להמוך בידי השודדים, הכסף, אשר יאסף הוא כשפה מן הים מול הנוק העצום, ששכלו אחינו. החובה היתה על קהלת קראקא, להריץ ע"י המלגראף בקשה אל ראש המינסטרוים, שתערוך ממשלת אוסטריא עם הממשלה האחרת ביחד מחאה נמרצה אל מלכות רוסיא, כמו שעשו קהלות לבוב, סטאניסלאו וזשטרנובוין. הלא הממלכות יכולות למחות כשהן רוצות. בשנת 1878 יצאה רוסיא כעצמה למלחמה על טורקיא כהסכמת כל הממלכות על אשר לחץ השלטן את הנוצרים הסלכים. בשנת 1899 שלחו כל הממלכות הגדולות אנית מלחמה וצבא לחינא, יען נדרגו שם מיסיונרים אחדים והיום כל הממלכות שותקות. יועץ העדה ד"ר פריהלינג הזהיר, לבלתי יסר ועד מיוחד פה, כי אין לאלל ידנו לקחת את העבודה על עצמנו. עלינו רק לקבץ כסף ולשלחו אל ה"אליאנץ" הישראלית בוויין. כן היא גם דעת ה' וואסערבערג. הוא אמר, כי עני אחינו כרוסיא גדול מאד וכדאי יגלו משם עתה המונים המונים וידנו קצרה לכלכל כל מחסורם, כי גם יהודי קראקא לא התכרכו כעשר רב. עלינו רק לעזור את האליאנץ הווינית כפי יכולתנו.

בהתלהכות עצומה וכרב רגש דבר הפרופסור כאוניברסיטה פה ד"ר יוסף רוזנבלאט. דבריו ע"ד צרת היהודים בכלל העיר דברי אמל, כי היהודים יתעוררו למעשה רק כבוא אסון גדול מאד. כימי שלום נשכח את כל הרעה הנעשה ליהודים. האליאנץ הישראלית בוויין, אשר כבר עשתה גדולות לאחינו, איננה מוצאה תמיכה אצלנו, אף שהיא מרכה לעשוה טוב ליהודים בגליציא. נכונים מאד דבריו, כי עלינו לדרוש תמיכות כצרתנו זאת גם מנדיבי הנוצרים, כמו שהם פינים אלינו בעת צרכם ואנחנו נוהנים יותר מן הנוצרים עצמם. כאשר יניח נדיב יהודי כסף לצדקה בצואתו יתנה שיהיה בלי הכדל דת. ואם לא יחפצו עשירי הפולנים להשתתף עמנו אז נרע לכל הפחות איהו אנחנו ימה עלינו לעשות... אך אני מקוה, כי ישתתפו כלם, כלם מתעבים את רשעת רוסיא. פרופ. רוזענבלאט סיום בקריאה אל כל היהודים בלי הכדל מפלגה לעבד ביחד בשאלה הגדולה הזאת לטובת היהודים האמללים כרוסיא.

יועץ העדה ד"ר רפאל לאנדא איננו מסכים לדעת הרוברים הקודמים, המתנגדים ליסוד ועד מיוחד פה. חובה קדושה עלינו, אמר הדובר, ליסד ועד-עזרה כזה. כי מה נאמר לגולי היהודים העניים בכואם אלינו. הנשים פניהם ריקם כמענה, כי אין לנו ועד לעזרם ולא נשים לכ להם? הנוכל לשלח את אחינו האמללים מעל פנינו כלי עזרה? עלינו לכונן ועד מיוחד כבד אופן ולהחיש עזרה ממשית. ד"ר לאנדא מזכיר, כי כאשר התאספו לפני שנתים אנשים אחרים פה, לכונן ועד בשביל היהודים הבורחים מפני המלחמה, גם אז הזהירו אנשים, כי עולה נעשה לעזרנו הדלה כיסרנו ועד, כי ידנו קצרה לעזור את גולי רוסיא, ובכל זאת נוסד הועד, שעשה גדולות באמת

היו הם? כל אלה, אשר בזרוע עים העמידו את מסלות הברזל, השביתו כתי הדואר והמלגראף מעבודתם, סגרו כנקים, פכריקים, כתי מסחר, כל אלה, שלא פחדו מפני התותח, אשר שוט הקוזקים משחק להם, איפה היו אלה כיום אידנו? איי ואכזבי, אנה נחבאו ביום זעם, אשר חמשה ימים רצופים כוזו, שחטו, התעללו כהרוגים? מדוע לא נלחמו כעדנו, מדוע לא התחוללה מלחמת אזרחים, מלחמה בין האזרחים בסדר הישן ובין נביאי העתיד הנאור? האמנם יכולים הם גבורי החרות להפוך את חיי המדינה, להשקיט פתאם כל תנועה, לכרות עולמות מעולמות, להטביע ערים כאפלה ולהמית יושביהן ברעם; את כל אלה יכולים הם, אך להלחם בעד היהודים לא אכז, דבר קטן הוא אצלם, שאין כדאי להתעסק בו?!"

תמונה קטנה מן הרשעה והאכזריות באדסה נותן לנו מכתב משם, הנדפס ב"צייט" הווינית:

"נהוגות היו החיות הרעות ע"י שוטרים, שהתחפשו כגנדי נשים וגם ע"י שוטרים בלתי מתחפשים, תחת חסות הצבא התנפלו הרוצחים, שהיו מזוינים כאקדחים, על אנשים נקיים בלתי מזוינים וירצחו בעכרה וזעם, אשר אין כמוהם גם לפריצי החיות, כמקבות ובקרדמות עכדו לחוג את יום חרותם. שופטים קראו דרור למחנה גנבים ויפתחו בתי כלאים וכי"ש המיתו בקרבם כל רגש אדם וכה הלכו לעשות פקודתם ונושאי צלמי קודשם והמונת הצאר עכרו בראשם, הכספים המלחמה של קרושוואן נצחו נצחון גדול, עוללים ויונקים השליכו מחלונות בתים גבוהים על רצפות הרחובות. ליהודי אחד ולכתו הקטנה כת מ' שנים כרתו זרועותיהם כמשור. סטודנטים, שבקשו להגן על האמללים, רצחו האכזרים באכזריות נוראה. אשה יהודית צעירה רצה בחוץ והנה נגשו אליה המחכלים ויצווה לפתוח פיה האשה פתחה פיה כבהלתה ויתחוב האחד קנה רובה כפיה ויור. האשה נפלה חללה. נשים ובתולות ענו ויתעללו כהן ואחרי-כן שחטון כסכנינים. תוצאות חמשה ימי כרתולמאום היו ארבעת אלפי הרונים ועשרת אלפי נפצעים. לתאר את הפרטים אי-אפשר. הכל יהודים כרחו כספינה מחרסון לאלכסנדרובו, בדרך השליכום הימה וישכעו. העוני באדסה אין לשער, רבבות נשארו ממש בכתנת האחת שעל כשרם לרעב ולקור. אני בעצמי אינני מרגיש את אשרי. שבתי נצל כפרושקציא מיוחדת, כי גדול כאבי מאד על הצרה הכללית. עוד עתה רבוק כרצפת הרחובות דם קרוש. בקירות הכתים רכוקים חלקי מת, שנורקו מן הגלגלות הרצוצות, פה ושם נמצא ידי ילדים, רגלים וגלגלות מתגוללות."

ע"ד אכזריות הרוצחים כתוב כ"הצפירה":

אגודה השוטרים והחוליגנים המציאו מיני אכזריות ומעשי עריצות, שכנגדם יחורו כל מעשי הכאשיבוזיקים, אך יכאו המעשים ועידו... ההרגיות והרציחות הגיעו עד מרום קץ הפראות והאכזריות וכל מיני ענויים, שיכול הדמיון לצייר. אשה אחת הכריח ההמון לפתוח את פיה והתחכו שם קנה רובה ויורו... עדי איהו מספרים, כי ההוללים ענו נשים וכתולות ויכרתו את שד הן ויגורין לגזרים וישליכום בדרך החלונות. הסניטר ג. זק. מספר, כי החוליגנים מסרו את היהודים, שנפלו כידיהם, אל חיל הצבא והם הרגום בכדורי קנה-רובה. ילדים השלכו מן הקומות העליונות, היו גם מקרים, שקרעו האכזרים ילדים קטנים לקרעים. כביה"ח לבני מופלים פצועים, שנכרתו מהם אברים. היו גם מקרי סרום. כמולדכנקת ההפרץ קיזק אל אחר המעונות ויודיע לנשים, שהיו שם כי הוא רוצח להגין ויציע לפניהן, להגיד לו כפי יחל. האב והאם החלו לריב ולהתוכח, כל אחד חפץ למות ראשונה. כביה"ג "מתנת אל" כרחוב פערעסיפי בקעו החוליגנים כמן בן השמש, ויכריחו את האב להתעסף במלית ולקראו תפלה על גוף הבן. אנשי הצבא חטפו נער אחד ויצו אוהו להרים את ידיו ולעמוד ישר, והם כוננו את נשקיהם לירות אליו. אפיציר אחד שעבר שם כמקרה לא נתנם להמית את הנער, אך שערות הנער הפכו לבן כרגע. יש מקרים שנשחטו משפחות שלמות (דיודוביץ, ווייצמאן כסלובודקא ועוד). כמולדכנקת הרגו החוליגנים אב ואם לעיני כנם יחידם, נער בן עשר שנים, הנער השחנע והוא ריץ ממקום למקום וקרא "אבא אבא". מספר היתומים באין אב ואם לרגלי הרציחות ההן, גדול מאד. בעלית קיר בית אחד מצאו שלשים וישישה יהודים שחויטים, את הילדים קרעו לקרעים דקים, את הקנים השליכו מעל החלונות. גופות הרונים נמצאים כמרתפים וכבת-הכסא. השחיטה וההרג

מחרוב ומרחוק.

הפרופינציות בגליציה. ועד מדינת גליציה קבע את המסים החדשים על המזגים תחת המנופול של המדינה והערים על מכירת הי"ש. לערים שהיה להם מנופול על משקות, קבע הועד תשלומי סך שני מיליון ורבע לשנה מן המס הזה.

אכזריות נוראה קרה בשבוע שעבר בכפר גאיע הסמוך לדרוהוביטש. שני אחים אכזרים באו כריב עם שכנם, אכזר אחד על אדות הגבול, אשר ביניהם בשריהם, וינישו את הדבר למשפט. המשפט נחרץ, כי שכנם זכה בדין, ועליהם להשיב לו גם בסף רב בעד הוצאותיו. הקנאה בערה במ כאש, ויתנכלו עליו להמיתו. בשבוע שעבר קמו עליו בשדה וירצחוהו נפש בקצצם את שתי ידיו ואת שתי רגליו בנרזן, ואחרי צאת נפשו העלו אותו על המוקד, אשר העריכו לו ונשרף לאפר, הרוצחים נתפשו ויובאו במאסר. אלימלך הלוי קאספאל.

אוטונומיה לאומית. בוויין נוסדה חברה פוליטית בשם "נאציאנאלע אויטאנאמיע", שתכליתה להשתדל לשנות את חקי הממלכה באוסטריא ע"י יסוד אוטונומיה מיוחדת לכל אומה ולשון אף לאלה שאינם יושבים נבדלים במדינה מיוחדת. בין מיסדי החברה נמצאים אנשים ממפלגות רבות וגם הפוליטיקי היהודי לוציאן ברונער. הנציבות בוויין אשרה את תקנות החברה. הרעיון הזה הולך ורוכש לו את כל ישרי הלב בכל העמים. לפי דעת רבים ונכבדים אי אפשר לזכות בחיה כללית לצאת אל הפעל בלי אוטונומיה לאומית, למען לא תהי יד המעוט על התחנות.

וויטע בסכנה. שונאי חרות מבקשים את נפש וויטע לסחתה ואורבים עליו. ביתו מוקף חבל שומרי סתר ואת מאכליו יבדקו באופן חמי.

נקמת הפולנים. בין הפולנים התפשטה שמועה, כי מה שהצר שב להרע לפולנים ברוסיה ויטל על ארץ פולן מצב מלחמה והממשלה הודיעה, כי לא תתן עוד הנחות לפולנים — כל זה היה בעצת ווילהלם קיסר אשכנז. המתח על ממשלת אשכנז גדולה מאד. בלבוב נסו המון פולנים לעשות דמונסטרציות לפני הקונסול האשכנזי והרוסי. השוטרים חסמו בעדם את הרכבים ותהי התאבקות. העם סקל את השוטרים באכנים, אחרים נפצעו. תקון לוח השנה ברוסיה. השנה של לוח הנוצרים המזרחים מתאחרת ב"ג יום, כי לא קבלו את תקון הלוח של האפיפיור גריגור ה"ג בשנת 1582 והם נשארים אחרונים כי"ג יום בלוח השנה. עתה החליטו ראשי הכמרים, כפי הנשמע, לקצר את חרש פברואר ב"ג יום ולהחל את ראש חרש מרץ ביחד עם גויי המערב. חסן התקונים תקף איפא גם הכמרים. אע"פ שהם כועסים כל כך על תקון סדרי הממלכה.

ההתפלצות על זבח היהודים. העתונים בכל הלשונות, שאין להם תכלית אנטיסמיטית, מעירים להתאסף בכל מקום, לקרוא תגר על מעשי רוסיה. — ראש החברה האוסטרית-רוסית בוויין סטעפאן דעוואניסקי שלח בשבת מלגרמה אל ראש הממשלה הרוסית גראף וויטע. כי כאשר קבצה החברה נדבות באוסטריא בשביל הנפצעים במלחמת רוסיה. אז רק גריבי היהודים התנדבו לתת נדבותיהם בכסף ובשעה כסף ועתה משמידים את היהודים ברוסיה בלי בושא ובאופן אכזרי והממשלה אינה מגינה בעדם. המשכילים פה מביטים בכסחון אליך ומצפים כי תחדל שפיכת הדם. וויטע ענה מיד ע"י הטלגרף, כי בעזרת אנשי חסד תשוב בקרוב המנוחה. כל מה שאפשר נעשה ע"י הממשלה. — בועד המדינה בלבוב ערך הציר ד"ר ס. ראפפורט אינטרפלציה וישאל את בא-כח הממשלה, מה תאמר הממשלה האוסטרית לעשות להגן בעד נתיני אוסטריא היושבים ברוסיה ומה תעשה לעצור בעד הפרעות נגד היהודים ברוסיה. תחת האינטרפלציה חתמו באי-כח כל המפלגות. — ה"אוינין הישראלית" בוויין שלחה חבל צירים אל המניסטר לעניני החוץ גראף גולוחובסקי לבקש

מועצת הקהלה החלטה מביעה מחאה עצומה באוני כל העולם הנאור נגד הרציחות, שנעשו בסדר ובמשטר מאת תקיפי רוסיה.

מכתב מאדסה.

הנני נותן לפניכם, קוראים נכבדים, מכתב מרוסיה, אשר איש מעירי קבלו מאת אחיו מארס ה. העתקתיו מלה במלה משפת יהודית, וזה תכנו :

אדסה, ביום 25 אקטובר (9 נובמבר 1905). אחי אהובי! תהלה לאל, הננו בריאים ושלמים... חפץ אנכי לתאר לך את אשר ערכו עלינו בימים האחרים האלה ברוסיה, למען תהן תודה לך, כי אינך עתה בארץ הזאת. יש אמנם הבדל גדול משמיעה לראיה, בכל זאת ממכתבי זה תוכח איך סבלנו אנחנו פה, תהלה לאל, כי נשארו בחיים, ורק בנזק מעט. פרעות באדסא. ביום 18 אקטובר (31 אקטובר) הגיע אלינו המניפסט מהצר "חרות כללית". בכל רחובות אדסה התקבצו סטורנטים צעירים, נשאו דגלים, אשר עליהם כתובה "חרות" הנקלה זאת בעיניך, כי רוסיה שמעה "מלה טובה" מהצר?! פרופסורים וסטורנטים נאמו נאומים בתוך הרחובות במשך כל היום עד הערב. פתאום נשמעה צעקה כי "החברה השחורה" שודדה ומכה את היהודים ברחוב. אגודת "הגנה עצמית", אשר נוסדה כארסה, מהרה לבוא לעזרה, וכאשר הגיעה למקום הפרעות התגולל כבר רכוש היהודים בחוץ וגויות היהודים התאבקו את המות. כה עבר עלינו הלילה מלא פחד, ממחרת, הוא יום ד' י"ט אקטובר מלאו כל הרחובות דם, הכו, שדרו, הרגו, ולעזור לא יכולנו, כי הפוליציא הלכה עם היחפים יחדו, ולו חפצנו להגן בערנו, אז ירו בנו. המה עשו את שלהם. רצחו ויכונו כל היום כל רכוש היהודים, אשר רכשו בזיעת אפיים, פזרו נוצות של כדים וכסתרות בכל הרחובות כשלג. פה ושם שכבו גויות אדם מרוסקות מתות. הלילה עבר מעט כמנוחה. ממחרת, ביום ה', חדשו הפרעות, משפחות לאלפים, נשים וילדים קמנים, רצו לבית החולים להתחבא, על הקרקע נרפש התגוללו. זעקות אלמנות ויתומים חרשים רבה, אין לתאר את הבהלה. ובעיר עור ירי השודדים מלאות רצח ולבתי החולים קמנים הביאו פגרי הנפשות האלה, אשר ביטורים קשים ענו אותם עד יציאת נשמהם. ילדינו נתקנו בחוצות ויקרעו אברים, אנשים ונשים נסחבו מן העלויות ומן המרתפים להרגם, אין להסתר מן המות, ואין עזר מן הפוליציא. גם בעלי אגודה הגנה עצמית נפלו איש אחרי רעהו. "ביום ו' 24 לחדש התגברו הפרעות. עגלות מלאות נפצעים והדונים הוליכו. מליונרים היו ברגעים אחרים לאכיונים. מהדיוטה השלישית השליכו ילדים ארצה ויהרגום. מגדולי בתי המסחר עשו רפש ויטו. מה יתרון לכסף ברוסיה, אם חיינו תלואים לנו מנגר. היום הזה הוא הרע מכל הימים, לא נוכח לדעת כל מקרי האסון אשר היה כיום הזה. מכל העברים נשמעה יריה יותר מבעת מלחמה. הלילה באה, ליל שבת, כדיומא החמישית נחבאנו. את כל רבושנו עזבנו להפקר, למען הציל את הנפש. בשבת נדמה, כי הפרעות פוחדות מעט, הלכתי לבקר את חצר-המות, ומה השתוממתי לראות כל המתים שוכבים שורות שורות לערך חמש מאות ועוד לא נקברו, פויתיהם של המתים סתומים בנוצות. הגויות מרוסקות. משפחות שלמות, הורים וילדים שוכבים יחדו, אין לאל יד איש לתאר את המחזה האיום והנורא. האמינה לי אחי! כי טוב יותר לאכול פת חרבה פעם אחת בשלשה ימים בחוץ לארץ מהיות מיליוני ברוסיה, אל תחשוב, כי אך באדסה היא כן; את ארץ רוסיה כפתה אימה חשכה גדולה עתה, הורגים, מכים ושודדים בכל מקום, תן תודה לך, כי הנך בחוץ לארץ, שכח את ארץ רוסיה הארורה, אלהים יודע מה ילד יום! חיינו תלואים לנו מנגר בכל רגע ורגע. לולא היה הונו אשר יגעתי בו ואשר רבשתי בזיעת אפיי זה עשרים שנה, נפוי, כי אז נסתי אליך, אחי יקירי! אל תחשוב, כי כל אשר כתבתי הוא חלק העשירי מאשר קרה פה, עוד אנשים לאלפים שוכבים בבתי החולים, שנפצעו ונרסקו, וככל דגע מהים למאות מאלה, אלמנות ויתומים חרשים נוספים בכל יום, האסון גדול מאד, ילא העט להאר הבל. — תוכל להראות מכתבי לכל מכירך, ידעו את אשר נעשה בארץ הרמים, גם תוכל לשלוח את מכתבי להדפיסו במ"ע, למען ידעו כל יהודי אוסטריא את הנהיה עתה ברוסיה.

ירוסלב. ש. שפייענעל.

מלפניו לפנות בדרך דיפלומטי אל ממשלת רוסיה ביחד עם כל הממשלות הנאורות, לדרוש ממנה בחוקה להגן כעד היהודים מפני רשעת הפקידים וההמון. החובה על אוסטריא להחל בדבר, כי יש לפחד פן תעבור ההתקוממות על היהודים גם את גבול גליציה, כי הנסיון הורה, כי פרעות נגד היהודים לא תישמרונה את גבולי המדינות וכל תקומה על היהודים ברוסיה הראתה פעולתה גם בגליציה. המניסטר ענה תשובתו התדירית, כי אין יכלת לממשלת אוסטריא להתערב בעניני רוסיה הפנימים ובנוגע לגליציה אין פחד, כי הממשלה תשגיח בעין פטוחה ותמנע כל תקומה בראשיתה בכל חמר הדין וכאמצעים נמרצים. — ראשי קהלת לבוב שלחו מלגרמה אל ראש הממשלה בארון גאוש, להפציר בו, כי תתחבר ממשלת אוסטריא עם יתר הממלכות, לבוף את רוסיה להגן על היהודים, כמו שקמה רוסיה בעצמה בהסכמת הממלכות בשנת 1877 לקרוא מלחמה על טורקיא על אשר הכו שם את הנוצרים. — מלגרמות ארוכות ע"ד המטבה ורשעת ממשלת רוסיה ובקשות לחושיע שלחה גם קהלת היהודים במשרדנוכיין אל המניסטר לעניני החוץ ואל ראש הממשלה האוסטרית. — ועד המדינה בכוקובינה קבל הצעה נחוזה ע"ד המטבח תתומה בידי צירי כל העמים והמפלגות. — בלגרדן הבינה הפרוציא הציונית אספת מחאה עצומה. האספה קבלה מלגרמות של הסכמה מכל גדולי המלוכה. האספה החליטה, כי כל עוד לא ישיגו היהודים את א"י לארץ מושבותם לא יהיו בטוחים מאסונות כאלה. — האגודה הנוצרית לזכויות בני אדם בצרפת שלחה כרוזים נמרצים לכל האגודות הדמוקרטיות, לזעוק חסם על רשעת הפטריוטים.

בכל הערים הקהילו את העם להתריע ולקרוא תגר. תענית צבור. בקהלות רבות ברוסיה, בגליציה ובאונגריא התענו היהודים על שבר אהינו ברוסיה תענית צבור, שהשתתפו בה גם נשים וטף. ביחוד מודיעים אותנו, כי הר"צ מוויזשניץ גזר תענית צבור על יום כי

שעבר. בקראקא התאספו החסידים בליל ה' שבוע שעבר בחצות הלילה לבתי מדרש, להתפלל על שלום אחינו. כן עשו יהודים יראי ה' באמת, הודיעים, כי כל ישראל אחוס הם וערבים זב"ג. ומה עשו חסידים מהמין הידוע ההושבים, כי כל מי שאינו נוסע לרבע אינו יהודי? הם צהלו וירונו, שתו לחיים ויתגרו כמתנגדיהם: התישב הכו אתכם? (אתכם ולא אותם) חא-חא-חא-חא! כן הודיעו אותנו מעיר חסידית בגליציה. האמת הדבר, כי ישנם בקרב עמנו רשעים כאלה? איננו מאמינים.

מות מרומה. בדרוהוביטש מת בבית החולים נער יהודי בן ז' שנים בערב יצת בין השמשות. מאין עוד פנאי לקברו נשמטה הסכורה ליום א'. בלילה הקיץ הנער בחדר המתים ויצעק צעקה גדולה. השוטרים פחדו ויקראו את הרופא ע"י המלפון. אז נודע, כי הנער מת רק מות מרומה, אף שהרופא הניד, כי מת. לולא השבת, כי אז נקבר הנער בחייו. כמה מקרים כאלה יקרו שלא בערב שבת בין השמשות! מתי ישכילו אחינו לבטל את המנהג לחשוף את המת לקבר מיד כצאת נשמתו. הלא מקדים אין מספר העידו, כי הרופאים מועים.

אכרזה לציונים. מהלומיא מודיעים אותנו, כי נוע שם בדמי ימיו הציוני הנעלה מר ליבוש יעגער. המנוח היה איש תורני שלם בחכמה, בעל נפש אצילית מלא יראת ה', ענו וטוב לב, נוח למקום ונוח לבריות עסקן חרוץ בכל דבר טוב ומועיל. הוא היה אחד מחברי הועד של ח' "בית ישראל" ואחד ממיסדי הח' "שפה חיה" וחבר לועה"פ הכללי של החברות הציוניות. כל הציונים והמון אדם רב נהרו אחרי מטתו והרה"ח מו"ה דוד תאומים הספדהו. תנצב"ה.

אוטונומיה לקהלות היהודים באונגריא. המניסטר לעניני הדתות הגיד ביום י"ב לח"ו, כי צריכה הממשלה לתמוך ביד קהלות היהודים, כמו שהיא תומכת דתות אחרות המאושרות מאת החקים. והקהלות היהודיות צריכות להסתדר באוטונומיה, שתכיל את כל הקהלות בארץ. את השתדלות היהודים בדבר הזה, אמר המניסטר לא רק אעזור, כיאם גם אני אעמול בזה, אך בטוחים אנו, כי אחינו לא ישתדלו בזה, אדרבה ישתדלו לחסר את עצת הממשלה, כי ערך אוטונומיה יהודית אין אהינו יודעים, כי התחנכו כדעה המעוטת, כי מאדיארים הם

עתה יגביל כלים את פעולתו לחיוב לבד. כל החברים החדשים של הועד האינטרנציונלי נבחרים עתה על ידי, והנני נכון תמיד להוסיף עליהם את שם כל בא כח מפורסם של פרציה, שתבחר בו. במצבה הנוכחי אין ליט"א כל יחס רשמי לא לשאלות דתיות לא לשאלות פוליטיות, נשתושג הטריטוריה יהיה שם חפשי מוחלט לכל הכתות והמפלגות לעבד שם את עתידם, בתנאי שיעבדו נולם לשוכת המדינה. בבוכת שלום ורגשי כבוד ישראל זנגויל.

מאבות העיר. א. זה עת כבירה לא ראינוך; מה שלומך? - ב. תודה, שלום לי; הלא חרע, כי נמנה אני לאבות העיר הואת. - א. האמנם נבחרת למיעצת העיר? - ב. לא, אשתי ילדה בת.

משרה הספרות והמדעים

יהודים והפולנים

בדברי הימים ובספרות.

מאת מתתיהו מיוזש.

(סוף)

בשנים האחרונות הופיעו כתבים ומאמרים פובליציסטים רבים ע"ד היהודים וביחוד מעת התפרסמה היציגות בחוגים רחבים. המענינים בהם, המצינים היטיב את הפולנים, הם שני כתבים, שיצאו מאנשים ממחנות נגוריות, מהאנטישמי הנסוג אחור יסקה חואינסקי ומהסוציאליסט לו שנייה. הראשון חואינסקי בכתבו "קול אנטישמי ע"ד היציגות" מוצא את היציגות כמועילה, אם תעלה בידה להסיע את כל היהודים מהמדינות הפולנים ולהושיבם על אדמתם. אולם, אומר הוא, אם היהודים שואפים רק להסתדר תחת אפר היציגות, או אוי ליהודים, או תעור חמת העם ותערוך ליהודים לא קשיינב אחת, היא תפרק את המסתדרים ותפרך את היהודים. הדעה הזאת לא כורדה היא אצל הפולנים. במעט כל העהונים הפולנים, אף אלה אשר הסכעתם אינה אנטישמית ברורה, יסכימו לה. הסכה לקצף הפולנים וחריקת שנים, שנשמעה בשעת הסתדר מספר יהודים תחת דגל ציון, היתה היראה, בין השמין יכלו לקרא גם איום כזה. ההיחסות הפולנים ליציגות באופן מאים כזה, לא תתן שמחה בלבנו, עלינו להתחשב עמה כעם הנאי חשוב מאד.

את ההיחסות המפלגה הנדגלת בהתקדמות והארה, הסוציאל-דמוקרטית הפולנית, מסמן השני לושנא (Lusnia) בשנה שעברה כתב מאמר גדול בעתון הירחי "קריטיקא" ע"ד שאלת היהודים, שהטיל בזמנו רעש בחוגים ידועים. לושנא לוענ לספרות העברית וללשוו, בלי דעת אותן וכדרך הסוציאליסטים הוא מוצא רק תקנה אחת לעם היהודי: את אבוד עצמו לדעת. בדרך הזאת אוהזים כל הסוציאליסטים והליברלים של הפולנים. לושנא המתקדם לא יוכל להתרומם מעל הלצות פולניות. בדברו מהמטבח הקישנבי הוא אומר: אמת שהיהודים הם דכים יותר מדי, אולם דעה בכקישנב הוא מנועל, הלואי ותפתח הארץ את פיה ויבלעו דכים מהם בחשאי. וזאת אומר אוהב אדם, מתקן עולם, סוציאל-דמוקרט.

ואיך יתווחו לנו היום כמאה העשרים? מפלגת אנטישמית אמנם אין, כי כל הפולנים הם אנטישמים בפועל. הם היו היחידים, שהתנגדו בשנת הנתן הקוני-סטימציון (בשנת תרנ"ז) אל שווי זכויות היהודים. משעת השנת הפילנים מדרגה גבוהה בשלטון עצמם בגליציה, הולך הזולז בנו פה הולך וגדול. לבתי פקודות אוטונומיים לא יקובלו היהודים בתור פקידים, ככל הנציבות אין אף יהודי אחד וכן גם ברוב

אנשים. נשים וטף ערומים כיום הולדים ויתחוללו בהם, אנסום לנישק את הצלב, לצאת כמחול, לשיר שירים, ומי שמרה את פי בני חמיל הכוהו באכזריות. את כל הכסף ורבלים והשטרות לקחו ואת הרהיטים נפצו לרסיסים. את הכרים והכסתות פתחו ויוריקו את הנוצות החוצה. לידגדי אחד בעל חסם גבנוני חתכו את הגבנון בסניף. לא פסחו על בית יהודי אחד. המיליונר בראדסקי נתן כפר נפשו מאה אלף רובל לשר גרוד אחד לשמרו והשר הזה נהל את השוודים אליו לבונו הונו ולהשחית ביתו. גם את כיהים העברי המפואר, שכנה בראדסקי כהוצאות חצי מיליון רובל הרסו וישחיתו וינפצו הכל והשר הוא כעצמו ירה על בראדסקי ויפצעוהו. בראשית הפרעות קרע שווד פטריוט את תמונת הצר ויוצא את התמונה החוצה, להראות כי היהודים עשו זאת, וזאת הינה סבת הפרעות. יהודי אחד, שחזרהו, כי השליך אקדח מירו קשרוהו לזנב סוס וירפסו כסים והוא רץ וגנר אחריו עד שלא נותרה בו נשמה. עתה בעת החקירה וההרישה נמצאים סחורות וכלים גדלים בבתי נכברי העיר. בבית אחד נמצאה סחורה כמחיר חמשים אלף רובל. אחרים השליכו את הגולה אל הנהר, בהורע להם, כי השוליציא צותה להחזירה.

לעזרת השוודים. הלורד רותשילד מלנדון שלח טך עשרת אלפי ליטרא שטרלינג (כרבע מיליון כתר) לפטרבורג לחלק לשוודי היהודים. סך כזה המחיה גם השלחני יעקב שיף מניוירוק ע"י הטלגרף. (וכמה נתן הכאיון רותשילד בוין הקרוב אל החללים?) הכרזה בארסה שלחה בקשות אל הכרות ככל העולם, לקבץ כסף בשביל שוודי היהודים. ה"אלליאנץ" הישראלית בוין הוציאה כרוז לכל נדיבי היהודים והעמים, להתנדב בשביל היהודים האמלכים ברוסיה. היא עוסקת בקבוצ הכסף. האדרסה אליה: Israel, Allianz Wien I. Wehr- burgg. 10. ככל ערי אישכנו נוסרו ועדים לעזרת השוודים. פריטי רוסיה ברומניא. לערי רוסניא באים פליטי אחינו בהמון רב, הנמלטים מפני מחנות האויב בכסארביא, העוכרים בערים לערוך זכה כיהודים. המה מספרים, כי העיר איסמאיל נחרכה ותהי למאכלת אש. בתואנה, כי הם מבקשים תמונות הצאר שנקרעו, המה עושים תועבות נוראות ליהודים. במירסול כונו את כל הכתים. והחניות ואח"כ הציתו אש בהם. אחד עשר יהודים השלכו אל תוך המוקד, להקריבם לעולות לאיליהם וישרפום לאפר. וממשלת רומניא הישרה והתמיטה כבר גזרה גזרות, כללתי תת לפליטי אחינו מדרך נף גל בארצה. יהודי פקיד רם ברוסיה. בארסה משתוממים עתה כתוך המהומה, כי יהודי אחד, אכרהמאהן שמו, התמנה למנהל כל מסלת הכרזל הדרומית-מערבית תחת נעמער שאיעו, שהתמנה למניסטר על הרכים ומס"ב.

גואל לארציים. לרגלי המטבח ברוסיה היתה כשכוע הזה בלנדון אספה יהודית רכה וכה נקרא מכתב מאת יוסף טישמברלן, מי שהיה מניסטר למושכות באנגליא. ערוך אל טר לנגרמן חבר ועד הארציים. טישמברלן מגיד, כי נכון הוא לעזר להוציא לפעולה את מחשבת הארגניזציה, לגאול את היהודים מצרותיהם. ד"ר הרצל עשה עליו רושם גדול והוא מסכים לחפצו, לכונן מושבה גדולה של יהודים תחת מלכות אנגליא. הוא נעצב, כי חבל התרים את אוגנדה לא מצאו את הארץ מכשרת לישוב והקנגרם ככוד דחה לגמרי את ההצעה, ובעבור זה הוא שמח, כי לנגרמן וחבריו שבו לעסוק בהצעה, אף שהמכשולים רבו עתה מאשר היו. המקרים האחרונים עושים את בקשת מקום מפלט ליהודים לנחוצה עד מאד; לכן נכון הוא לעזר כחפץ לכו ככל כח הששעתו את בקשת הארגניזציה מאת ממשלת אנגליא, להוציא אל הפעל את מחשבת הרצל.

מכתב מאת ישראל זנגויל (ערוך אל היציגות המזרחי הנודע מר חיים ישראל אייז בעיריך): יאדוני הנכבר. נעים היה לי לשמוע, כי הנך מתעטל בעד רעיון היט"א והנני שולח לך כזה לפרסום תשובות על שאלותיך: הנני מרשה לחרדים ליסד פרציה. עד עתה אמנם נסתרנו לארצות עם פרציה לכל ארץ. אנגליא, גרמניא וכו'. אבל טובן אני בכל לב לחשוב את החרדים כתושבי ארץ רוחנית מיוחדת עם הזכות להסתדר לפרציה מיוחדת. הועד הפועל של

ד ק החלות הנאורים משתדלים כזה, לא לשם אוטונומיה יהודית, כי-אם לשם כבוש האורתודקסים תחת ממשלתם. ודבר שעוסקים בו שלא לשמו לא יעלה.

פרטים מן המטבח ביהודים. בעיר קאלאראש בכסארביא הציתו חבר הרוצחים והשוודים, חוכבי הצו, אש בארבע פנות העיר, מאות יהודים נשרפו חיים. בקישינוב נהרגו כ"ו יהודים וכ"ז נוצרים, הנזק עולה למיליונים, כסימפופוד נהרגו יותר משישים יהודים, מלבד מאות נפצעים. כפיאודוסיה נהרגו יותר מחמשים יהודים. ירספול התחדשו הפרעות, חללים רבים נפלו, השוטרים עמדו מנגד. בקטרניסלב נהרגו מאתים יהודים וכ"ה נוצרים, קים יהודים ופ"ה נוצרים נפצעו. שי"א בתי מסחר מ' דירות של יהודים נכונו. כממה ערים נכנסו לכיהב"ס ויוציאו ס"ת ויקרעום וישליכו את הקרעים לאשפה. בקיוב החליטה מועצת העיר, להביע תודה לצבא ולשוטרים על התנהגותם הישרה ועל צדקתם בעת השיד והטבח (שוטרים וצבא השתתפו שם כבוה וכרצח בגלוי). כן בקש בארסה ד"ר קרענס. ראש הרבנים מטעם הממשלה. לקבץ חתימות מאת היהודים, כי השוטרים והצבא התנהגו עמם כדונן ורק היהודים אשמים בכל הרעה. הוא התהלך עם החולינגים וישר עמם שירים פטריוטים. לפני שנתים בחרה לה הקהלה רב אחר ע"פ דחוק והממשלה אינה רוצה רק כרב הזה שלא נדין. בפטרבורג נפל פחד גדול על היהודים, כי הכינו ישם נטבח ואין היהודים מאמינים בשמירת הממשלה. רובם נרחו לחוץ לארץ. השוטרים הלכו ישם סביני פינלנד לכל הריקים ובני הכליעל ידדי הצר, לזכוח את היהודים. הממשלה העבירה מפקודתם את הנציבים. הפקידים ושרי השוטרים ומצביאי הצבא, שנרמו את ההיגות בעמדם מנגד; כן הודיעה הממשלה (ולא מפיה אנו חיים). וויטע צוה את הנציבים. להעמיד לדין את השרים המשתתפים בשודר ושלא עשו חובתם. הסנוד הקדוש הוציא פקודה למאמינים, לבלתי השתמש בחרות הנתנה לחולל מלחמת אזרחים, כי-אם להתנהג עם כל בעלי דת אחרת באהבה ובשלום. היהודים בארסה עורכים חקירה ורישה על כל פשעי השרים והפקידים וימסרום לדין. - אישכנוי אחד, שקצצו לו פטריוטים אחת מאצבעותיו, קבל מאת ממשלת רוסיה דמי נזק ביה אלף רובל. וכמה תתן ליהודים דמי נזק בעד חמשים אלף חלל, מאת אקף בעלי מומים. מאות מיליונים נזקי ממון ורכבות אלמנות ויתומים?... כוואריא גדול הפחד, כי ישם מבינים את ההמון לערוך זכה כיהודים.

פרטים מהמטבח ביקטרניסלב. אשה חשובה שנמלטה מיקטרניסלב ותעבר דרך לכוב לכרלין ספרה את המוראים בעירה, אישר כמותם לא נהיו מימות עולם. הרוצחים תפשו בילדים ברגליהם ויקרעום לשנים, תפשו נשים הרות ויבקעו את בטניהן וימלאון זכ. בימים האחרונים נכרו קפ"ה יהודים נרצחים. יותר מחמש מאות אמלכים שוכבים בבתי החולים קצוצי אונים, כרותי חמטים ועקורי לשונותיהם מתוך לועם. אלף וחמש מאות ילדים נשארו יתומים. היו נוצרים, שנכמרו דחמיהם ויסתירו יהודים בביתם, אבל אנוסים היו להוציאם, כי בקשו להמית גם אותם. בשנים עשר מקומות הציתו אש בעיר. כל רחובות היהודים שרופים כליל. הנזק עולה לכמה מיליוני רובל. אפיצידים שכרו דלתות בתי מסחר ויגזלו עדיים. קבורת ההרוגים היתה כהמון רב. הכמר הקתולי (פוכני) הלך עם הרב ואלפי אנשים נשאו כמטות שמלות מגוללות כדם. כאשר צוה וויטע ע"י הטלגרף לעשות קץ לזכה נעשה קט מיד... שר הפוליציה שלם לרוצחים כפומבי שכר מרחתם נ' רובל לאחד וילכו לעיר אחרת להכין מטבח.

פרטים מהשוד בקיוב. כמו בארסה כן כקיוב וביתר הערים לא יכלו אנשי חכרת ההגנה לעשות דבר כי הצבא עמד ליטין הרוצחים ויהרג את כל הנגש לעזר את השוודים. רק כערמה הצילו פה ושם. למשל בבית אחד, אשר בו יותר מחמשים בתי אבות יהודים יסרו סטורנטים בית הצלה לחולינגים נפצעים ויאספו את הנפצעים מתוך השוודים לחכשם, כי התחפשו בכנדי אנשי צבא. כאשר נגשו הרוצחים יצאו ויאמרו, כי חולים פטריוטים פה וכזה הצילו את הבית. ננראל אחד הסתיר כביתו משפחות יהודיות אהדות ויעמד בחרבו גם כחוץ ויצל יהודים רבים, בבית אחד הפשיטו את כל היהודים

המניסטרטים. הועד המדיני (Wydział Krajowy) תומך בעצמו את התעמולה נגד היהודים, בתהו סעד לאגודות האכרים. האצילים והפקידים הפולנים, במקום ששם שבט השלטון בידם, כפרט בערים הקטנות, הם לוחצים ומוציאים את היהודים בשרירות לבם. התעמולה האנטישמית, שהיא לרוב דשמה-פולנית, הביאה את הרוב הגדול של היהודים בערים הקטנות והכפרים עד כבר לחם. בערים הגדולות גדלו היסורים מידי הפולנים במקום ששכטם מגיע. המחזות כחודרוב יאסלא סנדץ' יכו' יראנו מה היא הפולני לנו כאשר יתעורר. כפולן הרוסית התיחסות הפולנים אלינו לא טובה, גם הם נעורו ויעשו פרעות בשנות השמינים וראשית שנות התשעים בורשה בשנה העברה בטשני-סטוחוב, שדלצה וכו'. האנטישמות הפולנית אנו פוגשים היום על כל צעד וצעד, היא עממית ומפורסמה הרבה יותר מאשר אף כמערכ ארופה. גם להאנטישמיה במערכ ארופה גרמו הרבה פולנים. את עלילת הדם, שכבר שכחה באירופה, חדש הפולני קינסמנטין חולכה פבליקונסקי כספרו "התלמוד בעיון וכשמוש". וזאת אל לנו לשכוח, פולנים, שמעולם לא חככו אותנו וידרפנו, היום נהפכו לאויבים. אף כרוסיה למרות הפוגרומים לא יפגוש יהודי בחיים ככל כך שגאה כאצל הפולנים. אבזירות אוילי יש שם, אולם לא שגאה מזוקקה עם זלול אצילי.

אנו היהודים, החפצים בעמידה ברשות עצמו ושואפים להגביה אף בגלות את קומתנו כדעת עצמנו, לא נמצא כפולנים עם משהתהפך בצערנו ומתחבר יחדיו לגאולה. השרים שנכנעו, שארצם לקחו שכנים אדירים, לא יתחברו לעם ישראל כמו באח לצרה. ולהשפיל ולכחד את אישיותנו, למען לא נראה, לזה אנו נאים יותר מדי, גם ההתכבלות היא תחבולה גרועה, שלא תעזור לזמן רב, עלינו רק להסתדר, ליצור קשר לאומי אדיר בינינו, להתנשא בלי תשומת לב, עלינו לדעת, שלחשנאה הפולנית, כמו להשנאה היפית, כמו ככלל להרחיק הגועית, אין תקנה. חלילה לנו לרמות את עצמנו. הסמורית ישראל הארוכה עשתה אותנו בעלי נסיון. התרופה היחידה הוא ציון, והאמצעי היחיד לחזק את המצב כל זמן היותנו בגלות היא הסתדרות חזקה ככרול לזמן הנכחי ועין ברורה חודרת אל העתיד. היום להגן על מצבנו ככחות מאוחדים ולעתיד עין מחפשת בלי אילוזיונות כגרעין הטוב שכאדם, בהתפתחות האנושות.

עיד הפעם זשיל ווערן. כידוע הוכיח עורך "הצפירה" נחום סוקולוב ואחריו כהנים קתולים, כי הסופר המופלא הצרפתי זשיל ווערן היה מומר בן יהודי פורני מפלוצק והראיות הן מוכיחות כל כך עד שאי אפשר להכין איך יוכל אדם להכחישן. וככל זאת הכחיש ווערן תמיד את "העלילה" ויסר מעליו את "חרפתו". עתה פרסם בנו העודת לדרו של אביו, כי הוא נולד לאביו פיער ווערן, עורך דין בנאנט, בשנת 1828. אין ספק, כי התעודה מזויפת, כי ישנן תעודות רבות, מכתבים מכתנים קתולים נאמנים, שהשיחו לפי תמן ע"ד ע"ד הצעיר בעל הכשרון המומר היהודי אלשאויץ, המכנה עצמו זשיל ווערן, ו"הצפירה" פרסמה מכתב מיהודי זקן אחד, שהכיר את הכחור המשביל יואליק אלשאויץ, שהלך צרפתה וימר דהו. מה תמימים הם פושעי ישראל!

איי-היבלת להניק. יש אומרים וגם מאמינים, כי יבלת הנשים להניק בניהן הולכת ונפחתה, וזה אות על השחתת הרוות. ואין זה נכון. הרופא ד"ר ניגריס מטריעסט מוכיח, כי רק שלש או חמש נשים ממאה אין להן כאמת יבלת להניק והאחרות רק טועות ומטעות הן. לו רק רצו היו מניקות בניהן עכ"פ למחצה. יש נשים פתיות החושבות, כי בכור הוא לאשה בת מוכים, שאינה יכולה להניק. אשה האומרת, כי אינה יכולה להניק, כי אין לה יבלת להניק, כי אין חלב לה או טעם אחר — היא משקרת מדעת או שלא מדעת. זהו רק השחתת המוסר ולא השחתת גוף האדם.

מין חדש של תפוחי אדמה. בקרוב ינהיגו בארצות אירופה מין חדש של תפוחי אדמה, אשר יביא ברכה רבה לעבודת האדמה. המין הזה נודע כבר לחוקר צרפתי לפני ק"ן שנה, אך לא שם איש לב אליו ולא נודעה סגולתו. לפני שנים אחדות הכיח נוסע אחד דוגמא מתפוחי האדמה האלה, שמצאם במדינת אורוגוואי באמריקה הדרומית, אל ראש מוסד המושבות העקעל במרסל בצרפת והוא מסרם במקרה לא לנוע מומחה (בוטאניקר), שהיה משתעשע בהם וצופנם לעצמו כהור מטע-פלא, כי אם לאיש חכם, העוסק בעבודת האדמה למחיתו והיא שם לבו, להפך את השרש הפרא הזה למאכל. ידוע הדבר, שהמטעים, כמו כעלי החיים, ישלמו בתוספות לאיש העמל בערם לגדלם ולשכללם. דיגמת תפוחי האדמה הפראים, שהביא הנוסע, לא יכלה להעיר תקוה בלב איש פשוט, כי יהיו ראויים למאכל. גלגלי השרשים היו קמנים מלזים ומגדנניות וטעמם היה מר. וככל זאת נסה החכם ויטעם בשדה ומה השתומם לראות, כי בשנה הראשונה נשהנו השרשים ויהיו לאחרים. ככרוו המיר את הראויים לגדול (צוכטוואהל) השיג שלשה מינים יפים. כמטע הזה אין דבר לכמה, כל אשר תגדל האדמה יהיה לתועלת. הירק מלמעלה מרכה לגדל ולהשתרכב והוא מאכל טוב לבהמה. הפרחים מפיקים ריח נעים מאד דומה לריח יסמין ומכשרים הם לעשית י"ש טוב מאד. ולתפוחי האדמה מלמטה ישנן מעלות רבות וחשובות, שאינן בתפוחי האדמה הרגילים שלנו. ראשית הם גדלים כמספר רב יותר מאלה הרגילים סביב גזעם והם עולים מן הארץ וגדלים גם מעליה. הפרי יביל חמר עמילן (קרומל) יותר מתפוחי האדמה שלנו וגם טעמו יפה מאלה. כל מטע יוציא פרי שנים מאשר מטע של תפוחי האדמה הרגילים. הגדולה כמעלותיו של הפרי החדש הזה היא שאינו צריך לנטיעה שנייה אם יטעו פעם אחת את תפוחי האדמה האלה (הנקראים בלשון הכותמים Solanum Commersonii) בשדה, ישוכו לגדל פירות מעצמם מדי שנה בשנה. בלי נטיעה חרשה עד סוף כל הדורות וזה בשדה רטוב, שאין עוכדי האדמה מוצאים בו תועלת, כי אינו ראוי לזריעה. הנוסע הראשון הנ"ל שמר שנים אחדות את סודו, למען יבחו ויכדוק הרבה, לדעת מה תהיה אחרית המטע הנפלא. עתה גמר, להביא את פירותיו לשוק כמשך השנה הכאה ואז ינהה כל העולם מהמטע הזה, העתיד להיות לברכה רבה לכל העולם התרבותי.

ספרים שבאו אל המערכת.

שערי זוהר תורה. הוא פירוש הזהר הקדוש על חמשה חומשי תורה. מצד אחד לשון הזהר ולעמיתו העתקה בלשון קודש, שורה לעומת שורה. עם כאור מספיק הנקרא "זו הזהר". חלק א' בראשית. ורשה תרס"ו כדפוס ה' עדעלשטיין וז'.

הנה זכינו לראות את ספר הזהר מתורגם עברית. אבל לא כלו תרגם המחבר. גדולי הרבנים יעצוהו להשמיט עניני הקבלה ולהביא רק עניני הפשט והדרוש והספר המונח לפנינו הוא כעין מדרש ערוך כפי סדר הפסוקים. המחבר עמל לקבץ כאור הפסוקים בסדרם המפורים במקומות שונים בזהר ולהביא הכל על מקומו. את כאורי הפסוקים ליתר ספרי הנ"ך מבטיח המחבר להדפיס בספר מיוחד בסדרם. כל המחבר ספרי המדרשים ימצא ברכה רבה בספר הזה, כי דרשות ספר הזהר עולות ככמה בחינות על כל מדרשי חז"ל, ויתן תורה למחבר, הוא הרה"ג מו"ה יהודה ראזענבערג מווארשא.

מחזות וספורים מאת דוד ישעיהו זילברבוש' מכיל את הספורים האלה: א) מחזות עתיקים (ערכה חבוטה, צאן קדשים), ב) נער זקן, ג) נפש אחת מישראל, ד) מרחי אל דחי. קראקא תרס"ה כדפוס יוסף פישר.

טיבו של מחברנו זה ידוע לכל הקוראים

העברים. ספוריו מושכים את הלב, מעבירים לפנינו מחזות נאמנים מרובי הגונים, כוללים כל חיינו ומעללינו ומועילים הרבה לידעת עצמנו ולבקרת עצמנו. הספר נכתב בלשון צחה מאד וקלה. חובה על כל חוכבי שפתנו וספרותנו לאסוף את הספר החדש לכיתו ולתמוך בידי המחבר, שהקדיש ימיו וכשרונו לספרותנו.

לוח לשנת תרס"ו. הערויסגעגעבען פון דער רעדאקציאן "מאנבלאט" אין לעמבערג. מכיל ענינים שמושים, ספורים, שירים ומאמרים.

לוח ארץ ישראל שמושי וספרותי לשנת התרס"ו כליות המונות וצוירים. שנה אחת עשרה. ירושלם תרס"ה. כדפוס העורך (מר אברהם משה לונץ) והוצאתו.

ידיעה אחרונה.

השכיתה הכללית פרצה מחדש ככל רוסיה. הסוציאליים מוחים בזה על הרשעה נגד היהודים ונגד הפולנים. הסכנה ליהודים גדולה.

ארגו מכתבים.

לחברות הדרושות גליונות חנם: אם חברים רבים — ובהם עשירים — לא יוכלו למלא צרכי חברת, איך יוכל מו"ל אחד למלא צרכי חברות רבות? אדרבה כמדומים אנו, שהחברות וחבריהם הציונים צריכים לחמוך בידי מו"ל עברי ואין צבור עני. — זש"ב ו"ב ב"שערויות" איננו רואים כל שערויות. רב, הבא בתעורות הגון מרג הבא בתחוקה, וש"ב, שנחשד בעבירה, אין שחישתו פסולה עוד. — מ"א: מחסר מקום לא יכלנו להכניסו. — כדבר ההספדים: אין מקום. — "ד"ג": לא ידפס. — ח" ב. כמות, אבל איננו מקבלים אחריות מודעות.

הנני מכיעים תודתנו וברכתנו ממעמקי לבבנו לשני הסופרים החכמים מו' שמואל צבי ווייס ומר ברוך גריסס, על תמכם את ישיבתנו בכסף וכדברים העושים רושם גדול למיבתה. יהי נועם ה' עליהם! מנהלי הישיבה, "תורת חיים" כב"אדשין.

הנני מכרך בזה את ידידי מר ברוך וואלד ורעיתו ליום חתונת בתם מרת ח' עם מר יחיאל נעלקען מפרועמישל. חיים שפלינג, פאדגורווע.

הנני מכרך את ידידי מר אברהם עקשטיין מקאלבאשאב לארוסת בנו עם בת הנכיר מר שלום בויטוואלד מפרועמישל. אהרן שטאקשטיהל מקראקא.

הנני מכרך בכרכת מו"ט את המו"ל ג' מר מענדיל לייבעל מדעמביין לארסיו את אחותי מרת קלארא מהאלער. והנני שולח חצי בתר לקה"ל. משה מהאלער, רישא.

הנני מכרך בכרכת מו"ט את ידידי מר דוד צבי גאלדבערגעד מווייעלישקא לארסיה בנו מר נתן עב"ג מרת חנה בת הנגיד מר אהרן דוד גרינער ממאבנאוועק סמוך לבעלז.

אהרן שטאקשטיהל מקראקא. הנני מכרך בכרכת מו"ט את ידידי ה' יוסף זינגער מטארנוב ליום כלילת בנו היקר מר אברהם יעקב. דוד רוסס מכוריסלאב.

אינטערעסאנט

איזט דיא אין דער הייטיגער נוממער אונזערער צייטונג זיך בעפינדענדע גליקס-אנצייג פאן Samuel Heckscher senr. in Hamburg. דיעזעס הויז האט זיך דורך זיינע פראמפטע אונד פערשוועגענע אויסצאהלונג דער געוואנענען בעטרעגע איינען דערמאסען גוטען רוף ער-ווארבען, דאסס וויר יעדען אויף דיעזען אינסעראט שאן אן דיעזער שטעללע אויפמערקואם מאכען.

Abonnieren Sie:
Die Wiener Allgemeine Zeitung
 6 Uhr-Blatt

um 6 Uhr Abends erscheinendes Journal, enthält politische, finanzielle und wirtschaftliche Informationen ersten Ranges, ausführliche letzte Berichte des Reichsrathes, das vollständige

Coursblatt
 der Wiener Börse, Coursepescen von allen plätzen Waarenberichte etc.
 In allen Verschleisslocalen einzeln und im Abonnement erhältlich.

Abonnementspreise
 sammt Zustellung oder Zusendung für Osterreich-Ungarn:
 Für 1 Monat K 2.80
 3 Monate 8.—

Die Expedition
 Wien, I. Schulerstrasse Nr. 20

Das Abonnement kann mit jedem Tage beginnen, muss jedoch mit Schluss eines Monats enden

גירסה אנציונע

דיא נעווינגע גאראנטירט דער שטאט א.מ.

גרעססטער טרעפפער עווענט. מארק 600.000

אינאדונג צור בעטהייליגונג אן דען געווינק-שאנצען

דער פאם שטאטע דאמבורג גאראנטירטען גראסען געלד-לאסטערע אין וועלכער מיליאנען 640,285 מארק זיכער נעוואננען ווערדען מיסען.

דיא הויפטגעווינע דיעזער פארטהיילדאפטען געלד-לאסטערע וינד פאלגענדע, נאמליך: דער גרעססטעגליכסטע געווינ איזט אים גליקליכסטען פאללע: 600.000 מארק.

40 מארק	1	300,000 פרעמיע א	1
30,000 "	7	200,000 "	1
20,000 " געווינע	1	60,000 "	1
15,000 " געווינע	1	50,000 "	1
10,000 " געווינע	11	45,000 "	1
5,000 "	31	40,000 "	1
3,000 "	83	35,000 "	1
2,000 "	127	30,000 "	1
1,000 "	417	100,000 " געווינ	1
300 "	577	60,000 "	1
200 "	148	50,000 "	1

א.מ. גאנצען ענטהאלט דיא לאסטערע, וועלכע אויס 7 קלאסען בעשטעהט, 88.000 לאזע מיט 42,695 געווינען אונד 8 פרעמיען, זאדאסס נאהעצו דיא העלפטע אללער לאזע זיכער געווינען מוסס.

דער גרעססטעגליכסטע געווינ 1-שטער קלאסע בעטראגט אים גליקליכסטען פאללע 50,000 M, שטייגט אין דער 2-טען קל. אויף 55,000 M, אין דער 3-טען אויף 60,000 M, אין דער 4-טען אויף 65,000 M, אין דער 5-טען אויף 70,000 M, אין דער 6-טען אויף 80,000 M, אין דער 7-טען אויף 600,000 M.

פיר דיא ערסטע קלאסע, דערען ציעהונג אמטליך פעסטגעזעצט, קאסטעט דאס גאנצע אריגינאללאזע נור מארק 6.—
 דאס האלבע אריגינאללאזע נור מארק 3.—
 דאס פיערטעל אריגינאללאזע נור מארק 1.50

דיא איינלאגען פיר דיא פאלגענדען קלאסען זאוויא דאס גענויע געווינ-פערצייכ-ניסס זינד אויס דעם אמטליכען מיט שטאטסוואפפען פערזעהענען פערלאזונגס פלאן ערוויכטליך, דען אין אויף וואונש אים פאראויס גראמיס אונד פראנסא צוועדע. יעדער דער בעטהייליגטען ערהעלט פאן מיר נאך שטאטסגעהאבער ציעהונג זאפארט דיא אמטליכע ציעהונגסליסטע אונאויפגעפארדערט צונוואנדט.

דיא אויסצאהלונג אונד פערזענדונג דער געווינגעלדער ערפאלט פאן מיר דירעקט אן דיא אינטערעסענטען פראמפט אונד אונטער שטרענגסטער פערשויעגענהייט.

בעשט ערזונגען ערביטטע פער פאסטאנווייזונג אדער אויך געגען נאכנארמע מאן ווענדע זיך דאהער מיט דען אויפטרעגען דער נאהע בעפארשטעהענ-דען ציעהונג האלבע, זאגלייך יעדאך ביז צום 23 נאוועמבער ד. י.

פערטרויענספאלל אן

Samuel Heckscher senr.
 Bankgeschäft in HAMBURG.

גאנצע-פעטטס!

ראהעס אדער געקאכמעס, פערזענדעמ מאגליך פרישעם

JUDA ZINS in Husiatyn (Galizien).

פרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים מבערוזאן, פרעמיסלא וספריא זענדע אויף פערלאנגען.

אין מיכטיגער וויינגעשאפטס-רייזענדער

וירד פיר אין גראסעס וויינגענגרא-געשאפט געזוכט. צוא אינפארמירען ביא D. Langfuss, Neu-Sandez.

הפירמא נוסדה בשנת 1873

גחלי-אבן וגם קאנס פרימא

ממכרות מפרוסיא אמציא לכל החנות המסלול בגאליציה עצהיו"ט ובמקחים שוים. אדרעסע:

Jos. Perlberger Lemberg.

עברית ברורה.

האבות החפצים שירכשו בניהם ידיעה עמוקה בלה"ק, בהנ"ד, בש"ס ובספרות-העברית ישעו אלי ואמלא חפצם במלא-המובן. גם אלמד רחוקים ע"י מכתבים.

M. J. HEILMANN
 Podgórze - Krakau Jozefinska 24.

Kennen Sie

Ochotnicki's Orientalische Zuckerwaren?

überhaupt

meine Specialität „Rahm - Bonbons“ zu 1 Heller & 2 Heller Verkauf.

Bitte machen Sie einen Versuch! Sie werden wie 1000 Andere mein ständiger Abnehmer sein.

1 Postcolli 4 Kg. Netto Kr. 8.80 franco pr. Nachnahme. Preisliste Gratis & franco.

Erste Galiz. Orientalische Zuckerwarenfabrik
 Ch. S. Ochotnicki, Chrzanów.

מלון אשכנזי-עברי.

מכיל את כל אוצר המלים האשכנזי ותרגום כל מלה בעברית. מלה העבריות לקוחות מכל ספרותנו העתיקה והחדשה. המחבר השתמש כלם החדשים, שהתחדשו בשפתנו בעת האחרונה ומה שחסר עוד השלים ע"פ לשון אשור, סוריה וערב. מחיר כל חוברת הצי הכתר.

נערך ע"י הר"י מ. מארגעל
 יצאו לאור חוברות 27—30 ע"י

L. KLEIN, Buchhandlung, Požega (Slavonien).

וויר ברינגען היערטיש דעם פ. מ. פובליקום צור קעננמנים, דאס דיע דענאמירטע לעמבערגער כשר-ועלכווארענפאבריק דער פירמא פאסטעט קאמפ. נונטעהר אין דען בעזיט דער פירמא בלאנקשטיין עט פרענקעל איבער-געגאנגען איזט. די פאבריק איזט יעצט מיט דען נייעסטען מאשינען פער-ועהן אונד ערצייגט די שענסטען סאלאמי, זאווי אלע פערשיעדענען ועלכווארען-סארטען צו ביליגסטען פרייזען. שמעהט אונטער אויפזיכט דעם ביר"צ דפה.

Blankstein & Frenkel, Lemberg, ul. Gazowa 10.
 הויפט פיליאלען אין לעמבערג: קארל-לורוויי שטראסע 41, באימוף 18 באזשניצא 20.

כסף חדש. Argent plaque. Chinasilber.

כבר נודעו בקצוי ארץ ההלכות בית המסחר הגדול של הפירמא

F. Kapelusz, in Krakau, Autriche

אשר התחרה כמובן הסחורה ובמקחה נגד כל כתי חרישת המעשה, שבכל ארצות הבל, מאז הוסדה בשנת תרכ"ה, וכל הכאים אהה ככרית המסחר יראו שכר טוב בעמלם, ואלה המקחים, אשר תשים לפני הסוחרים והרוכלים: 1 זוג מנורות כגורל 28 צנטימטר 5 כתרם; 32 צמ"מ 5.70 כתרם; 36 צמ"מ 6.40 כתרם. כפות, מזלגות, סכינים חדים 1.10 כ', מלחין 1.10 כ', קערה לפירות גבוהה 2.30 כ' כוס לקירוש 1.40 כ', כוס לקירוש של כסף טהור 5 כ', קנה כושם להבדלה 1.40 כ', כתר מוזהב לספר תורה 18 כ'. ציץ לס"ת 12 כ', יד לס"ת עם שרשרת 4 כ', מנורה לחנוכה, להשתמש בשמן או כשעה 4 כ', קערה לפסח 5 כ', כלי-נופה (Suciers) 1.50 כ', כלי חמאה 1.50 כ' ועוד כלים בערך 1300 שונים למיניהם, שיש בהם להשתכר בעין יפה. המשלוח עפ"י נאכנאהמע נגד דמ קדימה. רוגמאות מצוירות ישולחו לכל דורש חפשי. כתב ולשון עברית לעברים

Tsch

kenne für die Hautpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, keine bessere u. wirksamere medizinische Seife als die altbewährte **Bergmann's Lilienmilchseife** (Marke: 2 Bergmänner) von **Bergmann & Co., Tetschen a/E.** Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

טהעע

פאן קראנען 3 ביי 10 פער ק"ג ביי
L. APPERMANN, BRODY
פיר צופריעדענהייט גאראנטירט.

נימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר הנוך גמור ככל מיני הלמוד של הנימנזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליציה ומרוסיה, שאינם בקיאים בשפת אשכנז. מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים. להכין לנימנזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמוזנות לתלמיד אחר מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

חומשים

"בית יהודה"

רשי מיט נקודות. רשי איבערזעצט אונ עיקרדערט אין ריין יודיש. דער פריין: איינפאך פאפיער 8 קראנען. אויף רעאל-פאפיער 10 קראנען. ווער עם שיקט דעם פריין פאראויס בעקומט די חומשים פראנקא. צענטראל-פערקויף ביי

Simon Neumann, Buchhandlung
Tarnopol. אדער Tarnów.

Erwirkungen in allen Staaten der Welt

PATENT-ANWALT
Dr. FRITZ FUCHS
diplomierter Chemiker
(beeidet)
Technisches Bureau
INGENIEUR A. HAMBURGER
Wien VII. Siebensterngasse 1

Patente, Marken- u. Muster-Schutz

Wyd.: **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: **S. M. Lazer**
Drukiem **S. L. Deuschera** w Podgórzu

Schicht-Seife

(Hirsch- oder Schlüsselseife)

Beste, ausgiebigste und deshalb billigste Seife.

Frei von allen schädlichen Beimengungen.

Überall zu haben.

Beim Einkauf achte man Besonders darauf, das jedes Stück Seife den Namen „Schicht“ und eine der Schutzmarken „Hirsch“ oder „Schlüssel“ trägt.

!! וואס זוכט אס ליעכסטען דיא הויזפרוי !!

"אכאטאל"

דא עס זעהר בילליג איזט האט דאס אויסזעהען וויא נאטורבוטמער, איזט אין יעדער קיבער אונגעטמבעהרליך צום קאכען, בראטען עט באקען. איזט אויך איין פאלשטענדיגער ערזאמץ פיר בוטמער עט שמאלץ אונד איזט וועגען זיינער ווייבען בעשאפפעהייט אויך אויף בראט שמרייכבאר, ענטהאלט קיינע טיעדישען סוכסטאנצען אונד איזט שמרענגס **כשר!** וויר ערוזבען דיא געעהרטען העררען קויפלייטע נור אויף אונזער **"אכאטאל"** צו אכטען, דאס וועגען זיינער פיינהייט זעהר בעליעכט. אונד שאן רענאמירט איזט, אונד אויך פאן יעדער הויזפרוי אונד קליינסטעם קינדע געזוכט וויר. **אכאטאל** זאלל דאהער ביא זא גראסעס נוטצען עט קליינער ארבייט אין קיינעס האנדעל פעהלען. וויר זינד אויך מיט הכשר פאן הרה"ג נפהלי האלבערשטאם פערזעהען.

Ochotnicki & Apter, Chrzanów.

Pflanzenbutter-Fabrik.

Generalvertreter für Galizien u. Bukowina Israel H. Grader, Lemberg.

עין גראה עין דעמאיל

נייהייטען

אין

דאמען עט קינדער-היטמען.

זאוויא זעמטליכען

מאדיסטען-צוגעהארען

אין גראסער אויסוואהל, עמפפיהלט צו דען אללער-ביכדיגסטען פרייען. אים ניא ערעפעטען לאקאלע

דיעטעדסנאסע נר' 44

Hermann Ellend, Krakau, Dietelsg. 44. Ecke Stradom

האנצערט-גראמאפאן אונד פאנאגראף.

רעיוגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העב-ראישען פלאטמען אונד וואלצען נור פאם אונטערזייכעטען ספעציאלהויז צו בעזעהען. עכטער קאנצערט-גראמאפאן, טיט 10 פלאטמען גראמאפאן, נור 85. קאנצערט פאנאגראף מיט 5 וואלצען גראמאפאן נור 85. פרייקוראנטע גראמאפאן אונד פראנקא ערסמעס ספעציאלהויז פאן עכטען גראמאפאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען דעמאיל.

Josef Wechsler, Krakau und Warschau
(in Krakau Grodzgasse 71).

אינע הערצענסזאכע

פערלאנגט אין אללען טראפיקען נור **ה. ל. שפיטיץ** ציגארעטטענהילזען אויס קראקוי. אינע גראסע אנזאהל יודישע ארבייטער פֿינדען דא איהר בראט, וואכיי די קווא-ליטאט, זאווי די אויספֿיהרונג קיינעס-ווענס אנדערען נאכשטעהען. וכט דאך ניכט בלאם דעם פֿאראורטיילס-וועגען יוכט פֿרעמדע אדער אויסראנדישע פֿאבריקאמע, וועלכע ביי דערזעלבען קוואליטאט טיערער קאסטען. די העררען ציאניסטען מאכע איך בעזאנדערס אויפמערקזאם, דאסס איך פאן יעדער שאכטעל איינען קרייזער דעם נאציאנאל פאנד צופיהרע.

Bettfedern

mittelst Dampftriebe gereinigte **Prima Rupfedern** gelissen, ungelissen, feine **Flaumfedern**

zu sehr billigen Preisen.

Preiskourant sende gratis und franco.

IGNATZ KOHN

Federnhandlung

ZENTA, Ungarn.

Genau Adressirung!

מעטה משובח

J. B. RAPPAORT

Dąbrowa bei Tarnów

GROSSMETHBRAUEREI

Gegründet im Jahre 1878.

עמפפיעלט זיינע אלגעמיינ געריהמ-טע ערצייגונג אין פערשיעדענען סארטען, א. צ. : ראטהען, וויסען, דאפעלמעטה, קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער בוטעלען-מעטה א לא מאלאנא צו בילדיגען פרייען; פערנער: ביענענוואקס אונד שראדער-האניג פיר קאלניאלווארען-האנדלונגען. -- פיר רעלע בעדיענונג אונד פאללסטע צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אפעראציאן. פערלאנגען זיא גראמאפאן אונד פראנקא דיא ניא ערשינענע בראשיערע פאן **מ. פרייליך**, ספעציאליסט פיר ברוכליידענדע אונד ערפינדער דער ק. פ. פאט. באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-נאסע 35.